Frați de grai, frați de trai

Români în ANDALUCÍA

Departamentul pentru Românii de Pretutindeni

Români în Andalucía

Publicație pentru românii din Andalucía și întreaga Spanie. Apare lunar. Anul VI, Nr. 56, Mai 2026

Războiul cu istoria

Am primit recent un mesaj din care am înțeles că o autoritate a statului român este chemată imperios să pregătească o decizie administrativă prin care să încadreze activitatea a două personalități, **Radu Gyr și Octavian Goga**, la *„infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război”*, sau să sancționeze faptul că aceste persoane *„au făcut parte din conducerea organizațiilor fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe”* și să nu accepte ca ele să dea *„nume de străzi, bulevarde, scuaruri, piețe, parcuri sau alte locuri publice”*. Deocamdată, autoritatea somată ne cere *„opinia”* despre posibilitatea încadrării celor două *„personalități”* în prevederile unei legi adoptate recent de Parlamentul României, încadrare care să interzică folosirea numelor celor două *„persoane”* în spațiul public.

Aici este vorba despre doi mari scriitori români și nu de *„persoane”*. **Radu Gyr** a fost, într-adevăr și un propagandist ...

Academician Ioan Aurel Pop, pag. 11-12-13

Între plecare și regăsire:
cum descrie literatura română experiența emigrării

În ultimele trei decenii, milioane de români au plecat din țară în căutarea unei vieți mai bune. Unii au rămas definitiv în străinătate, alții s-au întors, iar mulți continuă să trăiască între două lumi: cea a locului natal și cea a spațiului adoptiv. Migrația românească postcomunistă nu a produs doar schimbări economice și sociale, ci și o transformare profundă a modului în care oamenii își înțeleg identitatea și apartenența.

Aceste transformări apar din ce în ce mai frecvent și în literatura contemporană. Romanele scrise de autori români din diaspora nu vorbesc doar despre plecare sau adaptare practică, ci despre singurătate, dezrădăcinare și reconstrucție identitară.

Literatura devine astfel o arhivă emoțională a migrației românești contemporane.

Ciprian Apetrei, pag. 22-23

Impactul culturii române contemporane
și starea presei scrise în diaspora spaniolă

Departe de locul de origine, cultura nu dispare. Dimpotrivă, capătă o formă mai asumată, mai profund trăită. Nu se mai sprijină pe evidența cotidianului, ci pe voința de a fi păstrată, exprimată și transmisă mai departe. În diaspora, cultura nu este o moștenire pasivă, e un exercițiu continuu de apartenență. Departe de meleagurile natale, cultura nu se afirmă prin zgomot sau vizibilitate imediată, ci prin continuitate, prin acea formă discretă, dar persistentă, de prezență care se insinuează în gesturi, în limbaj și în creație.

Mircea G. Florescu, pag. 19-20

Violeta ANDREI STOICESCU pag. 3

CRIZA RELAȚIILOR DE PROXIMITATE
- viața între uși închise –

editorial

Există o formă de singurătate care nu face zgomot, nu cere ajutor și nu tulbură ritmul grăbit al străzilor. Se strecoară, discretă, între etaje, printre uși închise și priviri grăbite și se așază, aproape nevăzut, în viețile noastre. În marile orașe ale lumii noastre, unde densitatea umană atinge cifre impresionante, paradoxul devine tot mai evident. Suntem tot mai mulți, dar tot mai singuri.

Blocurile se înalță unele lângă altele ca niște insule verticale. În ele, sute de vieți se desfășoară simultan, dar fără să se atingă. Vecinii au devenit doar prezențe abstracte, pași pe scări, umbre în lift sau ecouri ce străbat zidurile. Uneori le intuim existența într-un hohot de râs ce se aude prin perete, un televizor lăsat prea tare sau în pașii unui copil care aleargă pe hol. Dar aceste semne nu construiesc relații, ci doar confirmă o proximitate fără interacțiune.

Cândva, vecinătatea avea consistență. Ușile rămâneau întredeschise, iar distanța dintre două apartamente

Puterea și iluzia puterii

Alin Tișe

Se știe că puterea politică este un afrodisiac care nu te lasă să te liniștești, care îți ocupă întreaga viață, în ciuda greutăților. Puterea politică este acea forță care schimbă fețele, dar nu schimbă inimi.

Înainte de a avea puterea politică, unii politicieni erau niște oameni banali, pierduți în frustrări și nereușite personale. Inhibați și speriați de neputința lor de a cuceri o femeie. Greu încercați de frica de a nu fi refuzați. Timizi până la tremur, preocupați de probleme existențiale și grevați de lipsa de talent. Lipsiți de curaj și neîncrezători în forțele proprii. Privirile femeilor treceau peste ei ca peste ceva invizibil, care nu le spunea nimic, iar în insomniile nopților se gândeau, cu ciudă și invidie la cei care reușeau acolo unde ei eșuau. O frustrare maximă, care le aducea un sentiment de singurătate profundă. O singurătate aspră, uneori mascată cu un zâmbet prefăcut, alteori cu o autoironie neconvingătoare.

Apoi, a venit miracolul pentru ei: puterea! Ca o haină aurită. Dintr-o dată telefoanele au început să sune. Femeile, pe care înainte nici măcar nu le puteau privi în ochi, au început să le zâmbească larg, prefăcându-se interesate de ideile lor, dar de fapt atrase de aura funcției. Și-au confundat poziția cu propria persoană. S-au autoconvins că toată atenția era pentru ei, nu pentru semnătura care deschidea uși, sau bugetele care împărțeau favoruri.

Au devenit, peste noapte, *„macho”*, mari cuceritori în ochii lor. Și-au construit un ego din carton, umflat cu flirturi false și promisiuni goale. Le plăcea să creadă că sunt irezistibili, dar în adâncul lor știau că adevărul e altul: erau la fel de goi ca înainte, doar că acum puterea era o mască care îi făcea să pară altceva. Dar, puterea nu schimbă nimic esențial. Când luminile scad și rămân singuri în oglindă, măștile cad. În spatele lor rămâne aceeași insecuritate, aceeași sete de validare, același gol pe care niciun număr de *„iubiri”* nu-l poate umple. Conștientizând că toate acele zâmbete erau cumpărate, că toate acele *„victorii”* erau doar iluzii.

Puterea politică nu te transformă într-un cuceritor. Te transformă doar într-un om care, dacă nu e atent, devine sclavul unei imagini false despre sine. Și, într-un final, ajungi să nu mai fii nici măcar ceea ce erai înainte. **Ajungi să nu mai fii nimic!**

Părinții unei generații bilingve

În familiile românilor din diaspora, copiii cresc între două forme de apartenență, iar părinții descoperă că identitatea nu se mai transmite ca odinioară. Părintele vorbește în română. Copilul răspunde în engleză.

Nimeni nu se ceartă. Nimeni nu simte nevoia să corecteze conversația. Ea continuă firesc, ca și cum și-ar găsi singură limba potrivită.

În multe familii românești din Anglia, acesta a devenit ritmul normal al vieții. Copiii cresc într-o lume în care schimbarea limbii nu mai este un eveniment, ci un reflex. Trec dintr-un registru în altul cu naturalețe, fără să simtă că părăsesc ceva.

Pentru părinți, însă, această naturalețe vine adesea însoțită de o întrebare greu de formulat: ***ce se întâmplă cu limba maternă atunci când nu mai este limba principală a copilului tău?***

Mulți dintre cei plecați din România au crescut cu ideea că limba română este una dintre cele mai stabile forme ale identității. O moștenești, o păstrezi și o transmiți mai departe aproape instinctiv. În diaspora, însă, lucrurile devin mai complicate.

Copiii învață repede limba țării în care trăiesc. Școala, prietenii, internetul și cultura de zi cu zi construiesc în jurul lor o realitate dominantă în engleză.

Pentru mulți părinți, această schimbare produce o neliniște subtilă. Nu pentru că cei mici uită complet limba română, ci pentru că relația cu ea devine diferită.

Româna ajunge să fie limba familiei, a bunicilor, a vacanțelor și a amintirilor. Engleza devine limba realității publice: școală, prieteni, viitor profesional.

Între cele două nu există neapărat conflict. În multe case, conversațiile sună astfel:

„Ți-ai făcut tema?”

„Yes, almost.”

„Și mâine la ce oră trebuie să fii la school?”

„At eight.”

Pentru copil, acest amestec este firesc. Pentru părinți, uneori, este semnul unei transformări pe care încă încearcă să o înțeleagă.

Există și o formă de vinovăție pe care mulți părinți o poartă fără să o spună direct. Unii se întreabă dacă au insistat suficient pe limba română. Alții, dacă nu cumva au insistat prea mult. Între integrare și păstrarea identității apare permanent senzația unui echilibru imposibil de fixat perfect.

Copiii bilingvi cresc într-o realitate nouă, în care apartenența este multiplă și flexibilă. Pentru ei, schimbarea limbii nu înseamnă schimbarea persoanei, ci doar schimbarea contextului.

Tocmai de aceea, ei vor avea o relație diferită cu ideea de *„acasă”*. Nu vor lega apartenența de o singură limbă, de un singur loc sau de o singură cultură. Își vor construi identitatea din suprapuneri,

nu din certitudini fixe.

Părinții lor sunt prima generație care învață să accepte acest lucru din interiorul propriei familii.

Am putea spune că adevărata moștenire pe care o transmit acești părinți nu este o limbă vorbită perfect, ci capacitatea copiilor de a se simți acasă în mai multe spații culturale.

Adina Vâlcu, Londra

Frați de grai, frați de trai

Români în Andalucía

Publicație pentru românii din Andalucía și întreaga Spanie. Apare lunar.

Editor: **Asociación Socio-Cultural Romanati**
Redacția: **Centro Cultural La Tierra Tracia**
Calle Geranio 28, El Ejido, Almeria, 04700, Spania
Email: asociacionromanati@gmail.com
www.romaniinandalucia.com
facebook.com/romaniinandalucia
Tel/WhatsApp: +34 643 631 324

Redactor Șef: Mircea G. Florescu
Redactor Șef Adjunct: Violeta Andrei Stoicescu
Redactori: Dana Oprica, Teodora Olteanu, Dorina Florescu Titi Sultan, Violeta Ionela Anciu, Nicolaie Dincă
Colaboratori: Marian Nencescu, Dan Toma Dulciu, Ionuț Țene, Valeru Ciurea, Medana Oprea, Cristian Segărceanu, Adina Vâlcu, Tanța Tănăsescu, Andra Fornea, Ana Andrei.
Machetare grafică: Dorina Florescu

Departamentul pentru Românii de Pretutindeni

Această publicație a fost tipărită cu sprijinul Departamentului pentru Românii de Pretutindeni
www.drp.gov.ro

Conținutul acestei publicații nu reprezintă poziția oficială a Departamentului pentru Românii de Pretutindeni.

Publicație apărută cu susținerea Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România
FILIALA OCCIDENT

CRIZA RELAȚIILOR DE PROXIMITATE

- viața între uși închise –

Violeta ANDREI STOICESCU

Există o formă de singurătate care nu face zgomot, nu cere ajutor și nu tulbură ritmul grăbit al străzilor. Se strecoară, discretă, între etaje, printre uși închise și priviri grăbite și se așază, aproape nevăzut, în viețile noastre. În marile orașe ale lumii noastre, unde densitatea umană atinge cifre impresionante, paradoxul devine tot mai evident. Suntem tot mai mulți, dar tot mai singuri.

Blocurile se înalță unele lângă altele ca niște insule verticale. În ele, sute de vieți se desfășoară simultan, dar fără să se atingă. Vecinii au devenit doar prezențe abstracte, pași pe scări, umbre în lift sau ecouri ce străbat zidurile. Uneori le intuim existența într-un hohot de râs ce se aude prin perete, un televizor lăsat prea tare sau în pașii unui copil care aleargă pe hol. Dar aceste semne nu construiesc relații, ci doar confirmă o proximitate fără interacțiune.

Cândva, vecinătatea avea consistență. Ușile rămâneau întredeschise, iar distanța dintre două apartamente nu era doar una fizică, ci și umană. Ne împrumutam unii altora lucruri simple și împărtășeam momente calde. O întrebare rostită pe hol avea greutate, iar o simplă cană de zahăr devenea pretext de apropiere. Ne cunoșteam poveștile de viață, împărtășeam micile bucurii și ne purtam împreună poverile. Astăzi, însă, apropierea a devenit o excepție.

Din nefericire, în marile orașe, identitatea se diluează. Suntem reduși la roluri funcționale de locatar, client, utilizator, om de afaceri sau angajat. Numele devine opțional, uneori chiar inutil. În lift, evităm contactul vizual, iar liniștea dintre două etaje pare mai sigură decât un salut. Nu mai știm cine locuiește lângă noi, dar știm în ce zi vine curierul, când se ridică gunoiul sau la ce oră începe liniștea de noapte. Practicul a înlocuit umanul.

Tehnologia, deși ne-a promis conexiune și apropiere, a creat adesea doar iluzia ei. Comunicăm mai mult ca niciodată, dar din ce în ce mai puțin în mod real, față în față. Ne scriem mesaje, ne vedem pe ecrane, ne urmărim viețile filtrate prin prisma unei false fericiri, dar evităm întâlnirea directă, neprogramată, imperfectă. În loc să batem la ușă, trimitem un mesaj. În loc să spunem *„bună ziua”*, coborâm privirea. În loc să întrebăm *„ce mai faci?”*, apăsăm mai degrabă butonul *„like”*.

Există și o cultură a autosuficienței urbane. Orașul ne învață că putem funcționa singuri. Livrările ajung direct la ușă, serviciile sunt la un click distanță, iar timpul a devenit o resursă strict personală. Nu mai avem nevoie, aparent, de ceilalți. Dar această independență vine, subtil, cu un cost; pierderea relațiilor calde, apropiate, spontane, a interacțiunilor neprogramate, a acelui firesc al comunității care nu se construia din obligație, ci din prezență fizică.

Ritmul alert al orașului nu ne mai lasă timp pentru omul de lângă noi. Suntem mereu în drum spre ceva, într-o alergare continuă, în care oprirea pare o pierdere. Diminețile încep în grabă, zilele se desfășoară între obligații, iar serile se zăvorăsc în spații private, tot mai izolate. În această viteză, apropierea devine un lux, iar conversația, o raritate.

Există însă și un fel de teamă tăcută. O reticență de a invada spațiul celuilalt, de a iniția un gest simplu. Ne temem să nu deranjăm, să nu fim interpretați greșit, să nu încălcăm acele limite nevăzute. Într-o societate tot mai atentă la granițe personale, spontaneitatea pare uneori suspectă. Astfel, alegem confortul distanței. Dar această distanță, în timp, se transformă într-o formă de izolare acceptată.

Fenomenul nu este doar unul social, ci și psihologic. Studiile recente arată că, în mediile urbane dense, nivelul de singurătate percepută este adesea mai ridicat decât în comunitățile mici. Lipsa relațiilor apropiate, chiar și la nivel de vecinătate, afectează starea de bine, sporește anxietatea și reduce sentimentul de apartenență. Omul nu este construit pentru anonimat continuu, oricât de eficient ar fi uneori acesta.

Și totuși, dincolo de ușile închise, există povești, există oameni care poate ar avea nevoie de o conversație, de un salut, de recunoaștere, există vieți care se desfășoară în tăcere. Un vârstnic ce poate nu a vorbit cu nimeni de zile întregi, o familie nou mutată care nu cunoaște pe nimeni, un tânăr care își începe viața într-un oraș mare, dar nu găsește locul în care să se simtă văzut, remarcat, acceptat în noua comunitate.

Există și diferențe culturale care influențează acest fenomen. În unele orașe sau cartiere, comunitatea încă rezistă, oamenii se salută, se recunosc și își cunosc poveștile. În altele, anonimatul este aproape complet. Globalizarea a uniformizat spațiile urbane, dar nu și felul în care oamenii aleg să se raporteze unii la alții. Totuși, tendința generală este clară. Retragerea în sine și diminuarea relațiilor de proximitate au devenit un trend.

Urbanismul în sine contribuie la această realitate. Spațiile comune sunt tot mai puține sau tot mai impersonale. Curțile au dispărut, băncile sunt rare, iar locurile de întâlnire spontană sunt înlocuite de spații comerciale. Orașul este gândit pentru circulație, nu pentru întâlnire. Pentru tranzit, nu pentru oprire. Pentru eficiență, nu pentru apropiere.

În acest context rămâne întrebarea: se mai poate repara această ruptură?

Răspunsul nu vine din adoptarea unor politici urbane ci din gesturi mici, aproape fragile. A ne cunoaște vecinii nu este doar un gest de politețe, ci un act de reconectare cu umanul din noi. Nu presupune gesturi grandioase, ci începuturi simple sub forma unui salut sincer, a unei priviri calde, a unui zâmbet deschis, a unei întrebări rostite fără grabă. Din aceste gesturi mici se poate naște din nou sentimentul de comunitate. Acest lucru ar putea însemna să reținem un nume, să spunem „bună dimineața” fără ezitare, să oferim ajutor atunci când vedem o nevoie, să acceptăm că apropierea nu este o intruziune, ci o formă de grijă, să redescoperim normalitatea unei conversații pe hol sau pe stradă, fără un motiv anume.

Poate că nu putem schimba ritmul orașului. Dar putem, fiecare, să încetinim puțin în dreptul unei uși, să alegem să fim prezenți, nu doar ca simpli locatari, colegi, angajați sau oameni de afaceri. Să reconstruim acea țesătură invizibilă care face diferența dintre a locui într-un spațiu și a aparține unui loc.

Pentru că, în cele din urmă, marile orașe nu sunt reci prin ele însele. Ele devin astfel doar atunci când oamenii care le locuiesc încetează să se mai vadă unii pe alții.

Poate că, într-o zi, între două etaje, într-un lift sau pe o scară de bloc, cineva va rosti un nume. Iar acel nume, simplu, va sparge pentru o clipă tăcerea dintre două vieți care, până atunci, nu s-au întâlnit cu adevărat niciodată.

Manifiesto literario de la Hidalguía (Boierismul) de los años 2000 en Rumanía

Ha llegado el momento de pensar y escribir como Hidalgos *(Boieri)*: con fuerza, vigor, elegancia, nobleza y color. Lo que nos interesa es la originalidad, el rechazo de las fórmulas establecidas y la ruptura de las normas. La escritura basada en recetas impuestas —ni siquiera inventadas— ha infestado la literatura rumana en los últimos quince años. Nosotros cultivamos la ruptura del ritmo, la velocidad, el realismo y la transfiguración.

Necesitamos un arte sin artificios innecesarios, sin sobrecarga estilística que actúe como lastre. El texto es el soporte del mensaje: la distancia entre significante y significado debe reducirse. La obra debe construirse con la tensión del dinamismo de la escritura. Queremos ver los tendones y los músculos de la poesía. El sarcasmo debe ir acompañado de humor e ironía.

El arte hidalguero es generoso y masivo, propio de una mansión. No representa el espíritu de pandilla, estrecho y cobarde, sino la reverencia ante el valor en cualquiera de sus manifestaciones. El hidalgo *(boier)* es un caballero, un aristócrata. Su rasgo distintivo es la confianza, tal y como la describió Nicolae Steinhardt en referencia a la indulgencia de Jesucristo. El boier se impone por su desprecio hacia la envidia y la adulación. Para nosotros, lo importante son las ideas de amistad, fidelidad y alejamiento de la mezquindad disfrazada de arte. El boier no es un dandi ni un arribista presumido. El boier es quien escribe con potencia, piensa libremente y no tiene complejos. Es desenfadado tanto en el salón como en el arrabal. Aprobamos la vitalidad del arrabal, no la dejadez periférica.

El arte que se produce sin madurez cultural es un capricho. Queremos explotar los recursos de la lengua rumana y valorizar el folclore, incluso el folclore urbano. Deseamos una cultura *„în care etimologia și sintaxa mediocru - utilitariste nu și-ar mai afla loc”,* o cultură dominată de *„verbul zgârie-cer”* («en la que la etimología y la sintaxis mediocre y utilitarista ya no tengan cabida»), una cultura dominada por el „verbul zgârie-cer” *(«verbo que rasguña el cielo»)* (Ilarie Voronca). Durante quince años, lo urbano solo se ha explotado de forma fragmentaria, maniática y unilateral. Ha llegado el momento de desatar la imaginación, de salir de las alcantarillas, de los albergues infectos y de los autobuses llenos de obesos.

Anhelamos una prosa ática, sólida y penetrante. Basta ya del asianismo manierista, titubeante y esquizofrénico. Estamos hartos del narcisismo maníaco de ciertos autores y del exhibicionismo subcultural de los supuestos novelistas. Queremos restablecer la tensión entre lo apolíneo y lo dionisíaco y revivir la agilidad de la prosa breve, del cortometraje. La novela debe ingresarse urgentemente en cuidados intensivos y vacunarse contra la pornografía con bajo presupuesto lingüístico. La palabra fuerte debe integrarse en el texto; de lo contrario, nos complacemos en el terribilismo espermático-menstrual. Desde los relatos underground de la *„ulița mică”* (*«callejuela»*) de Ion Creangă, el léxico pornográfico ha involucionado hasta la grosería más banal. Las maldiciones de la plaza son mucho mejores que las (re)producidas por los escritores. El argot se ha desfigurado por la falta de imaginación lingüística hasta convertirse en una pobre jerga anquilosada. Debemos recuperar la alegría de contar, construir y experimentar. ¡Estudiemos el arte del titiritero! Mediante una técnica dinámica, capaz de transformar la lectura en un espectáculo mental, lograremos imponer lo que ahora enunciamos. En estos tiempos impropios, practicamos la literatura como un deporte extremo. **¡Basta de peleas de gueto, basta de autenticidad llorona!** Queremos una autenticidad compleja y verosímil, sustentada por el juego textual. ¡Exploremos lo real y menos la realidad! Verosimilitud, no mimesis. Esta fue bienvenida tras el intelectualismo de los años ochenta. Ahora, cuando ya no tenemos ningún complejo ni pudor, podemos abordar otros temas. Queremos ampliar el horizonte y el enfoque original. Los jóvenes no deben entregar ni comprar arte de segunda mano.

Preferimos la síntesis al análisis fingido. Volvemos al origen sincrético del arte. Estamos hartos de las malas sonoridades del pop, el rap, el hip-hop y el house. Queremos que nuestras obras tengan tonalidades sinfónicas, que sean juguetonas como una bagatela, apasionadas como un bolero, rebeldes como un éxito del rock y sutiles como el jazz.

Felix Nicolau

SEBES, PIANO de JOS y SUS

A. CALDERÓN de JESÚS: Crítico y Analista Cultural

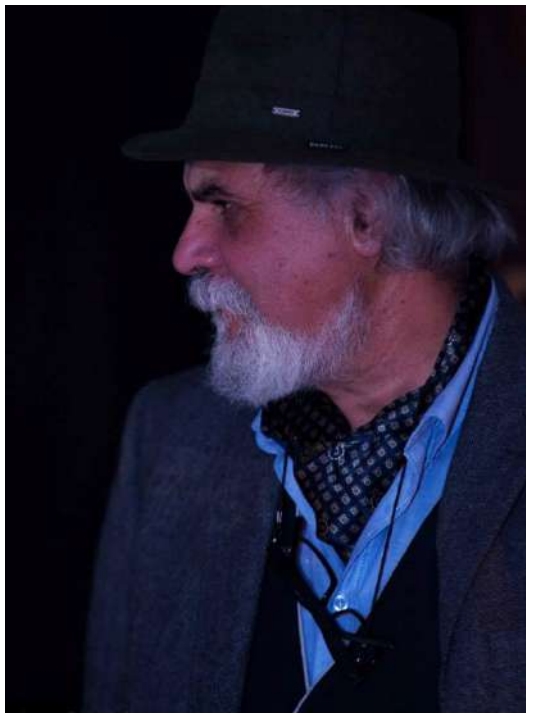
Sebes y su entorno es un tesoro natural donde cada espacio nos revela la esencia de esos lugares donde las tradiciones y la naturaleza conviven armoniosamente.

De igual importancia, son aquellos pueblos y ciudades que componen la columna vertebral de la región de **ALBA**, ya que son parte integrante de esa gran historia que compone el pasado, presente y futuro, como es el caso de **Sebes**, donde parte la idea de que sus bellezas naturales y arquitectónicas son comparables a los espacios líricos, a los bosques mediterráneos y a las estructuras arquitectónicas de las poblaciones centroeuropeas. En ello se encuentra razón de motivos suficientes para proteger todo su contorno, con el fin de preservarlo para generaciones venideras.

Su historia está ligada mayormente a las aportaciones que hicieron, entre otros, los sajones que procedían de la actual Alemania; fueron estos los que dieron cuerpo a lo que es hoy esta ciudad. Ya por el siglo XII, creando a posteriori un cinturón amurallado que, entre batallas y batallas, dichas murallas fueron derrumbadas y reconstruidas, quedando en la actualidad restos de la misma donde se puede contemplar la magnitud de su grandeza, sobre todo por su robustez en cuanto a su grosor.

Esta ciudad durante cierto tiempo fue considerada administrativamente en esta región como parte importante de todas las actividades que se llevaban a cabo en ella, consiguiendo en ese periodo de tiempo que se establecieran los gremios más importantes, tanto de artesanos como de comerciantes, con los que hicieron conectar sus actividades con los mejores mercados de Europa central y oeste. Dichos gremios son los que aportaron para la construcción de las ocho torres, que componían la parte defensiva de su fortaleza. En su interior está situado uno de los elementos más representativos de la misma: la Iglesia Evangélica más grande de toda Transilvania, construida en el siglo XIII. Cuenta con el mayor altar de los que existen por Transilvania; fue diseñado entre 1518 y 1526 y está decorada con pintura de policromado dentro de un estilo gótico-renacentista.

El valle en sí está considerado como uno de los centros productivos más activos del sureste de Transilvania; también son de igual importancia los elementos que componen el arte popular, que está representado mayormente por la pintura popular, sobre todo en la iconografía realizada sobre vidrio y madera; también se llega a utilizar el lienzo y la piedra. A todo esto

le acompaña el hecho de que **Sebes** fue en su día un centro importante en la manufacturación del cuero.

Como en todos los pueblos, existen anécdotas que se cuentan como leyenda. En este caso, la que dice que por el 1483 el ejército turco atacó a la ciudad; algunos hogareños se negaron a rendirse y el ejército turco tomó la decisión de quemar la torre donde se había atrincherado. De este acto solo sobrevivió un joven, que años después escapó de su prisión, yéndose a Roma, donde escribió un libro en latín sobre la religión. El libro tuvo un tremendo éxito en toda Europa.

T**omando la carretera Transalpina que conecta Navaci con Sebes**, encontramos elementos de los más emocionantes que cualquier amante de la aventura puede encontrar. La atmósfera que se respira hace que cualquier viajero que tenga como destino **Sebes** no lo pueda olvidar jamás.

Entre otros encantos está el visitar **"el llamado Barranco Rojo",** que está situado en la cordillera norte de la ciudad de Sebes, cuya formación geológica despierta un gran interés no solo por su colorido, sino por su formación

causada por los efectos de erosión, ya que esta montaña es de tierra arcillosa de color rojizo.

Esta ciudad se encuentra entre una cruzada de intersección que le hace ser muy accesible a la hora de poder llegar a ella. Cercana a ciudades importantes como **Alba Iulia y Sibiu**, se está convirtiendo en una de esas ciudades modelo para llamar la atención de los inversionistas extranjeros que ven cómo algunas empresas la están escogiendo para llevar a cabo sus actividades industriales y comerciales, caso como Mercedes y Daimler, dos multinacionales alemanas que tienen depositada su confianza para desarrollar sus actividades desde aquí.

PIANU JOS Y SUS

Muy cercano a las ciudades de Sebes y Alba Iulia se encuentra la comuna de **Pianu Jos y Sus**; en su entorno existen otros tres pueblos que componen dicha comunidad administrativa, que son Strugari, Purcaret y Plaiuri.

En el contexto histórico en que se mueven estos pueblos, están situados en el siglo XII, aunque existen inicios que los sitúan en la época de los dacios y su posterior colonización por los romanos.

El nombre de **Pianu Jos y Sus** *aparece en los documentos de finales del siglo XIII tras la dominación por el reinado austrohúngaro*; los remigios de esto se trasladan hasta la fecha de hoy, teniendo esos sí una gran influencia germánica, que persiste en muchos de los aspectos sociales actuales. Sus bases de creencias religiosas están mayormente definidas por la influencia de la Iglesia Ortodoxa y en menor medida por la neo protestante; como representativa de esto está la Iglesia Ortodoxa de madera que data 1761.

Las artes populares están representadas por iconografías y trabajos artesanales donde la madera y, en cierta medida, el barro son los predominantes, siendo esto último el que posiblemente tenga más connotaciones de importancia, ya que muy cerca de estos se encuentran pueblos como Saciori, que fue considerado como el más poderoso centro alfarero del suroeste de Transilvania. Sus diseños producidos aquí datan de varios siglos anteriores y aún se sigue usando esta metodología, siendo los alfareros de estas zonas los que consiguen con estas tierras mezclas que les han dado tan buenos resultados.

Pensando en lo que de bueno tiene, en estos momentos estos pueblos están en el esfuerzo que tienen que hacer por mantener la esperanza de recuperar algún día este sistema productivo que en sus tiempos mejores llegó a ser todo un referente.

Como cosa curiosa de esta situación, se dio que parte de su población emigró, teniendo en cuenta su arraigo de procedencia histórica con sus raíces germánicas, que le ha llevado a tomar la decisión de acomodarse en este país de origen de sus antepasados. Son estos mismos y parte de sus descendencias los que regresan periódicamente a esta zona de nuevo con el fin de poder descansar de unas meritorias vacaciones.

Esto carecería de mayor importancia si no fuera porque esta actitud trae consigo que estos pueblos puedan recuperar el espacio de armonía y no de abandonos en lo que posiblemente estarían destinados si no fuera por esta actitud de estos y otros emigrantes que están dispuestos a regresar con el fin de potencial y dar salida a una situación que no deja de ser injusta. Por ello, son bastantes los que han decidido poner su granito de arena, dando un impulso a la mejora de esta situación que les lleve con iniciativas de cara a la realización de proyectos turísticos, como las que ya empieza a ser una realidad. La prueba más evidente está en la llevada a cabo por un empresario que, aunque parezca un tanto insólito, ha establecido un complejo relacionado con la actividad de un campo de golf.

Siempre expongo mi reflexión sobre estos contenidos basado en mis vivencias y de las aportaciones de mis conocidos de estos lugares que viven en España.

Claudio (DV LOGISTICA) empresario de transporte de paquetería España-Rumania., Eugenia Mucea, escritora y María de Alcala de Henares.

Constantin Brâncuși și efigia sa monetară

Cum a ajuns marele sculptor în buzunarele românilor

Dan Toma Dulciu, UZPR

Anul omagial dedicat lui Constantin Brâncuși oferă prilejul unei perspective mai puțin obișnuite asupra prezenței marelui sculptor în cultura română. Dincolo de muzee, albume de artă și reproduceri celebre, Brâncuși a avut, după 1989, și o existență surprinzător de concretă: a devenit imagine de bancnotă. Pentru câțiva ani, chipul său s-a aflat, la propriu, în buzunarele a milioane de români.

După 1989, Banca Națională a României a lansat o nouă serie de bancnote dedicate unor mari personalități istorice și culturale: **Nicolae Iorga, Constantin Brâncuși, George Enescu, Nicolae Grigorescu, Aurel Vlaicu, I.L. Caragiale, Lucian Blaga și Mihai Eminescu.**

Astăzi, România are în circulație șapte bancnote moderne, fiecare cu propria identitate vizuală și simbolică. ***Cu toate acestea, imaginea lui Constantin Brâncuși lipsește. O absență care ridică inevitabil întrebarea: de ce?***

Bancnotele României – o galerie de personalități

Fiecare bancnotă românească actuală spune o poveste. Bancnota de **1 leu**, în nuanțe verzi, îl reprezintă pe istoricul **Nicolae Iorga**, având pe verso **Mănăstirea Curtea de Argeș și stema Țării Românești.**

Bancnota de **5 le**i, dominată de violet, îl evocă pe compozitorul **George Enescu**, alături de **Ateneul Român**, **un pian și o partitură muzicală.**

Pe bancnota de **10 lei** apare pictorul **Nicolae Grigorescu**, iar pe verso o **culă oltenească și un fragment de pictură.**

În 2021 a fost introdusă valoarea de **20 de lei,** în culoarea verde-oliv, reprezentând-o pe **Ecaterina Teodoru.**

Bancnota de **50 de lei îl omagiază pe Aurel Vlaicu**, fiind ilustrată cu **un prototip de avion și un cap de vultur.**

Dramaturgul **I.L. Caragiale figurează pe bancnota de 100 de lei**, iar **Lucian Blaga și Mihai Eminescu completează seria valorilor de 200 și 500 de lei.**

Interesant este faptul că dimensiunile bancnotelor românești urmează modelul euro, fiecare valoare având dimensiuni apropiate de cele ale bancnotelor europene corespunzătoare.

Bancnote românești intrate în Cartea Recordurilor

Puțini știu că România deține două recorduri

monetare remarcabile.

Bancnota de **10 bani emisă în 1917** de Ministerul Finanțelor este considerată **cea mai mică bancnotă din lume (27, 5 x 38 de milimetri)**, potrivit World Records Academy. Aproape cât un timbru, aceasta avea o valoare extrem de redusă și a fost tipărită într-o perioadă de inflație accentuată, ceea ce îi conferă și astăzi un caracter paradoxal.

La polul opus, bancnota de **1.000.000 de lei a intrat și ea în Cartea Recordurilor**, fiind considerată **cea mai mare bancnotă din polimer emisă vreodată ca valoare nominală.**

Tot în categoria emisiunilor memorabile intră și bancnota de **2.000 de lei, lansată în 1999 cu ocazia eclipsei totale de soare.** Realizată din polimer, aceasta a fost prima bancnotă de acest tip emisă în România și, totodată, prima din Europa realizată pe suport plastic.

LEU sau RON? O confuzie explicabilă

Mulți români observă că pe bancnote apare denumirea **„LEI”**, în timp ce în documentele financiar-contabile este utilizat codul **„RON”**. Explicația ține de denominarea monedei naționale.

La 1 iulie 2005, în urma inflației galopante din anii anteriori, România a eliminat patru zerouri din moneda națională: 10.000 de lei vechi au devenit 1 leu nou. Operațiunea a fost reglementată prin Legea nr. 348/2004 și a primit denumirea oficială de *„denominare”.*

Înainte de această reformă, moneda românească avea codul internațional ROL. După denominare, noul leu a primit codul RON.

Ce înseamnă, de fapt, codurile ISO

Codurile monetare utilizate la nivel internațional sunt stabilite prin standardul ISO 4217, elaborat de Organizația Internațională de Standardizare (ISO), instituție cu sediul în Elveția.

Acest sistem oferă fiecărei monede un cod alfabetic și unul numeric, pentru a evita confuziile în tranzacțiile internaționale. Astfel, euro este identificat prin codul EUR, iar leul românesc prin RON.

Primele două litere ale codului provin din standardul ISO 3166, care desemnează țările lumii. În cazul României, **„RO”** este codul țării, iar litera **„N”** vine de la **„new”**, indicând noul leu introdus după denominare.

Brâncuși pe bancnota de 500 de lei

După 1989, **Constantin Brâncuși a fost ales pentru bancnota de 500 de lei, una dintre cele mai elegante emisiuni monetare ale perioadei de tranziție.** Prima variantă, apărută în 1991, avea culoare maronie și un design remarcabil.

Inflația accelerată a făcut însă ca bancnota să circule puțin timp. În același an au fost introduse valori mai mari – 1.000 de lei, cu Mihai Eminescu, și 5.000 de lei, cu Avram Iancu.

În decembrie 1992 a apărut o nouă serie de bancnote de 500 de lei, într-o variantă grafică diferită, predominant gri. Pe aceasta figura un Brâncuși mai tânăr, reprezentat în semi-profil, alături de **„Pasărea Măiastră”**, fragmente din **„Coloana fără sfârșit”** și alte motive decorative inspirate din opera sculptorului.

Octavian Penda – artistul care l-a „gravat” pe Brâncuși

Autorul artistic al bancnotei de 500 de lei a fost gravorul și artistul **Octavian Ioan Penda** (1956–2011), considerat unul dintre marii creatori români de efigii monetare.

Pictor, sculptor, medalist și profesor universitar, Penda a absolvit Academia de Arte Vizuale din București și a avut o activitate impresionantă în domeniul gravurii, filateliei și numismaticii. A realizat bancnote, timbre, medalii și monede comemorative, fiind prezent în importante imprimerii și ateliere de gravură din Europa și Asia.

Printre creațiile sale se numără emisiuni filatelice celebre, proiecte de bancnote pentru BNR și monede jubiliare, inclusiv seria **„Metamorfozele vinului”** din 2005. Tot el a contribuit la construirea și organizarea Muzeului

Cea mai mică bancnotă din lume (1917)

Cea mai mică bancnotă din lume (1917)

Național al Hărților și Cărții Vechi din București.

Criticii l-au numit adesea **„un geniu al gravurii”,** iar bancnota cu Brâncuși rămâne una dintre cele mai apreciate creații ale sale.

Moneda de aur dedicată lui Brâncuși

Imaginea sculptorului a fost prezentă și într-o ediție monetară de colecție. În anul 2001, cu ocazia împlinirii a 125 de ani de la nașterea lui Constantin Brâncuși, Banca Națională a României a emis o monedă din aur cu valoarea nominală de 5.000 de lei.

Moneda, realizată într-un tiraj limitat de doar 500 de exemplare, avea un design sobru și elegant, în spiritul operei brâncușiene. Gravura a fost semnată de artistul Vasile Gabor.

O absență greu de explicat

După 2004, imaginea lui Constantin Brâncuși a dispărut complet din emisiunile monetare ale Băncii Naționale a României.

În anul în care se împlinesc 150 de ani de la nașterea sculptorului, mulți consideră că marele artist ar fi meritat măcar o medalie comemorativă sau o nouă emisiune numismatică.

Mai ales că **Brâncuși rămâne**, fără îndoială, **cel mai cunoscut creator român în plan internațional – un simbol cultural care a depășit demult granițele artei și ale timpului.**

Concursul Internațional de Creație CulturRO, Ediția a III-a, 2026, Madrid, Spania

Regulamentul de organizare şi desfăşurare a Concursului de creaţie CulturRO, Ediţia a III-a, 2026

Asociación Socio Cultural Romanati și Centrul Cultural La Tierra Tracia, în parteneriat cu Uniunea Ziariștilor Profesionişti din România - Filiala Occident şi Boema TV organizează a treia ediţie a Concursului de creaţie CulturRO, manifestare care îşi propune descoperirea, promovarea şi stimularea creaţiei artistice.

Se pot înscrie creatori români din toată lumea precum și creatori străini care relaționează cu cultura română, fără nicio condiționare. Un concurent se poate înscrie la o singură secţiune.

Concurenţii se pot înscrie la următoarele secţiuni:

1.Literatură. Se acceptă în concurs materiale aparţinând oricărei specii literare în limba română, în original sau traducere, în limita a maxim 10 000 de semne tipografice cu spaţii. Materialele care depăşesc această limită sau care nu respectă normele ortografice, ortoepice şi de punctuaţie ale limbii române vor fi descalificate.

2.Arte plastice. Participanţii vor înscrie în concurs 3 (trei) lucrări originale. Lucrările vor fi trimise online, în copie fotografică realizată în condiţii bune de iluminare care să dea posibilitatea unei aprecieri corespunzătoare din partea membrilor juriului şi vor fi însoţite de informaţii legate de opera înscrisă în concurs: dimensiuni, suport, tehnica de realizare și orice alte informații pe care concurentul le consideră necesare;

3.Arta actorului. Participanţii vor înscrie în concurs un fişier video cu dimensiunea de maxim 25 de megabiţi sau link YouTube conţinând un număr individual: monolog, recitare, pantomimă etc.;

4.Muzică. Pot participa soliști care vor înscrie în concurs un fişier video cu dimensiunea de maxim 25 de megabiţi sau link YouTube conţinând interpretarea unei piese din repertoriul propriu, indiferent de genul muzical practicat. Nu se acceptă adaptări, prelucrări, remixări după piese cunoscute;

5.Dans. Participanţii vor înscrie în concurs un fişier video cu dimensiunea de maxim 25 de megabiţi sau link YouTube conţinând un număr de dans solo, indiferent de stilul de dans practicat.

Toate lucrările, la toate secţiunile, vor fi expediate pe e-mail culturo.ro@gmail.com până la data de 21 iunie 2026, ora 24,00, însoţite de un CV al concurentului. Organizatorii îşi declină orice responsabilitate privind respectarea, de către concurenţi, a prevederilor legale în domeniul drepturilor de autor. Orice concurent care nu poate fi identificat şi contactat va fi descalificat. Înscrierea în concurs este dovada acceptării prezentului Regulament şi asumarea obligativităţii respectării lui.

Juriul concursului are următoarea componență:
-**Lucian BINDER-CATANĂ**, (Germania) președinte;
-**Tic PETROŞEL**, (Albania) vicepreședinte;
-**Violeta ANCIU**, (România) secretar;
-**Cristina BARNA**, (România) membru;
-**Vasile JUVERDEANU**, (Italia) membru;
-**Lucilla TRAPAZZO** (Italia) membru;
-**Adina VÂLCU** (Anglia) membru;

Jurizarea va avea loc în perioada 22 iunie – 22 iulie 2026, urmând ca, în intervalul 23 - 25 iulie 2026 să se facă publice rezultatele jurizării, prin intermediul e-mailurilor comunicate de concurenți, prin intermediul partenerilor media şi prin intermediul site-ului www.culturo.ro

Premiul constă în participarea premianților, pe cheltuiala organizatorilor, în programul oficial al Festivalului de Carte şi Arte al Românilor de Pretutindeni - CulturRO, care se va desfăşura în Spania, între 1 – 5 octombrie 2026, decernarea premiului fiind condiționată de prezența premiantului la Festival precum şi în popularizarea operelor premiate de către partenerii CulturRO. Juriul îşi rezervă dreptul de a acorda sau nu unul sau mai multe premii la oricare dintre secţiuni, în funcţie de valoarea lucrărilor înscrise în concurs.

La inițiativa organizatorilor, se pot acorda și premii speciale ale unor reviste de cultură, ale partenerilor și/sau altor entități, dar numai dintre finaliștii stabiliți de către Juriu! Concurenţii premiaţi vor fi anunţaţi telefonic şi/sau prin poşta electronică în vederea participării la festivitatea prilejuită de acest eveniment. Laureaţii vor primi în cadrul festivităţii de premiere diploma corespunzătoare premiului obţinut. În cazul neparticipării la festivitatea de premiere, juriul îşi rezervă dreptul de a anula premiul respectiv.

Pentru informaţii suplimentare sau orice altă comunicare, cu Juriul sau cu Organizatorii, se va folosi, în exclusivitate, e-mail-ul **culturo.ro@gmail.com!**

De ce îl omagiem pe Brâncuși și prin concerte muzicale ?

Dana Oprica

Constantin Brâncuși a fost adesea descris ca sculptorul esențelor. Formele sale nu caută esteticul sau ornamentul, ci adevărul ascuns al lucrurilor. În opera lui, materia pare să se apropie de tăcere, iar tăcerea însăși capătă densitate, lumină și formă. De aceea, legătura dintre Brâncuși și muzică nu este întâmplătoare. Ea aparține unei viziuni profunde despre armonie, ritm și spiritualitate.

Așadar, întrebarea firească ar fi: **de ce muzica pentru Brâncuși?**

Pentru două aforisme care îi aparțin lui Brâncuși:

„Dumnezeu este pretutindeni și este o scară muzicală tonică."

„Arta vindecă rănile și oferă uitarea."

Cine a vorbit despre vindecarea prin armonie, prin proporții?

Legenda spune că Pitagora a descoperit principiile armoniei muzicale într-un loc neașteptat: într-o fierărie din port, în Crotona, oraș situat în sudul Italiei. Trecând pe lângă atelierele unde fierarii loveau nicovala cu ciocanele lor, filosoful ar fi observat că unele sunete se combinau armonios, în timp ce altele produceau disonanță. Fascinat, a început să cerceteze raporturile dintre greutățile ciocanelor și înălțimea sunetelor produse.

Din această observație simplă s-a născut una dintre marile intuiții ale culturii occidentale: armonia nu este întâmplătoare, ci se bazează pe proporții și raporturi matematice. Pentru Pitagora, universul întreg funcționa asemenea unui instrument uriaș, în care mișcarea astrelor, ritmul naturii și sufletul omenesc ascund aceeași ordine invizibilă.

Această idee a „muzicii sferelor" pare să revină, peste secole, în opera lui Constantin Brâncuși. Sculpturile sale nu caută zgomotul sau dramatismul, ci echilibrul perfect al proporțiilor, acea armonie tăcută care poate fi simțită înainte de a fi explicată. În fața Mesei Tăcerii sau a Coloanei fără sfârșit, privitorul are impresia că formele respiră într-un ritm secret, asemenea unei muzici fără sunet.

Poate că tocmai aici se întâlnesc Pitagora și Brâncuși: în convingerea că adevărata armonie nu aparține doar muzicii, ci întregului univers — iar tăcerea este una dintre formele ei cele mai profunde.

În aceste cuvinte se află poate întreaga sa concepție despre artă. Pentru Brâncuși, creația nu era doar expresie estetică, ci o cale de vindecare și de apropiere de esență. Muzica, mai mult decât orice altă artă, are puterea de a transforma suferința în armonie și de a suspenda timpul interior. Ea nu explică lumea, ci o face suportabilă și luminoasă.

Încă din Antichitate, Pitagora vorbea despre ***„muzica sferelor"***, acea armonie invizibilă a universului. Tot ceea ce există se mișcă potrivit unor proporții și vibrații misterioase. Cosmosul însuși ar fi, în această viziune, o ordine sonoră pe care nu o auzim cu urechea, ci o intuim prin spirit. Și ce este muzica sferelor, dacă nu tăcerea însăși? O tăcere plină de sens, de ritm și de respirația lumii.

Nu întâmplător, una dintre cele mai cunoscute opere ale lui Brâncuși de la Târgu Jiu se numește Masa Tăcerii. Nu este o tăcere a golului, ci una a contemplației. Un cerc perfect al reflecției și al ascultării. Acolo, între formele simple și echilibrate, omul este invitat să audă ceea ce zgomotul lumii acoperă: propria interioritate.

Opera lui Brâncuși poate fi privită asemenea unei partituri reduse la esențial. Suprafețele lustruite, liniile pure și verticalitatea formelor sale au ritm, pauză, respirație. Sculpturile lui pulsează într-o liniște vie, asemenea unei fraze muzicale suspendate.

Această apropiere dintre sculptură și muzică a fost înțeleasă profund de Henri-Pierre Roché, care, în textul Amintiri despre Brâncuși, inclus în volumul Constantin Brancusi, editat de Elio Grazioli (Marcos y Marcos, 1991), evocă prietenia extraordinară dintre Brâncuși și Erik Satie:

„A avut cu Erik Satie o prietenie profundă, a unor mari creatori și maeștri artizani. S-au influențat reciproc, fără ca acest lucru să se vadă la suprafață. Tonul lor era gluma, râdeau ca niște studenți. Uneori mă luau cu ei la plimbare seara. Lui Satie i se întâmpla să se oprească sub un felinar pentru a scrie câte un fragment în carnetul său. Satie îl fascina pe Brâncuși. L-a învățat scrima cuvintelor, încrederea în sine, claritatea; Brâncuși a fost discipolul lui Satie-Socrate. Satie mi-a vorbit odată despre operele lui Brâncuși, despre geniul, tenacitatea, îndrăzneala și puritatea lui, într-un mod care mi-a făcut să-i simt respectul și recunoștința. Brâncuși mi-a făcut, într-o altă zi, o mărturisire asemănătoare despre muzica lui Satie. Cât despre mine, fără cunoștințe muzicale și fără erudiție în sculptură, aveam atâta nevoie de bronzurile lustruite ale unuia și de Gymnopédiile celuilalt, încât le puneam pe același plan, într-un sentiment de recunoștință care nu cunoaște nuanțe."

Această mărturie dezvăluie afinitatea profundă dintre cei doi artiști. Muzica lui Satie și sculptura lui Brâncuși împărtășesc aceeași puritate și aceeași economie de mijloace. Amândoi au căutat simplitatea extremă, nu ca sărăcie a limbajului, ci ca formă supremă de rafinament spiritual. În Gymnopédiile lui Satie există aceeași liniște luminoasă pe care o întâlnim în Pasărea în văzduh sau în Coloana fără sfârșit.

Brâncuși nu a sculptat piatra, lemnul sau bronzul și, în plus, a sculptat tăcerea. Iar în această tăcere continuăm să auzim, poate mai clar decât oricând, muzica invizibilă a lumii, să vedem esența și să experimentăm vindecarea.

DEPARTAMENTUL PENTRU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Proiect finanțat de
Departamentul pentru Românii de Pretutindeni

CENTRO CULTURAL LA TIERRA TRACIA
Diaspora 9 - Oamenii schimbării

CULTURO

FESTIVAL DE CARTE & ARTE AL ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

Ediția a IV-a

1-5 OCTOMBRIE 2026

Parteneri:

2026
ANUL
CONSTANTIN
BRÂNCUȘI

Machetare grafică: VALERU CIUREA

Războiul cu istoria

Academician Ioan Aurel Pop

Am primit recent un mesaj din care am înțeles că o autoritate a statului român este chemată imperios să pregătească o decizie administrativă prin care să încadreze activitatea a două personalități, **Radu Gyr și Octavian Goga**, la *„infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război”*, sau să sancționeze faptul că aceste persoane *„au făcut parte din conducerea organizațiilor fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe”* și să nu accepte ca ele să dea *„nume de străzi, bulevarde, scuaruri, piețe, parcuri sau alte locuri publice”.* Deocamdată, autoritatea somată ne cere *„opinia”* despre posibilitatea încadrării celor două *„personalități”* în prevederile unei legi adoptate recent de Parlamentul României, încadrare care să interzică folosirea numelor celor două *„persoane”* în spațiul public.

Aici este vorba despre doi mari scriitori români și nu de *„persoane”*. **Radu Gyr** a fost, într-adevăr și un propagandist legionar și un demnitar legionar, condamnat *„sub trei dictaturi”* (regală, antonesciană și comunistă) pentru faptele sale. Dar a fost, pentru posteritate, un mare poet, dramaturg, eseist și ziarist. El și-a ispășit pedepsele de fiecare dată, chiar dacă ultima doar parțial, fiindcă a acceptat colaborarea cu poliția secretă comunistă (Securitatea). În apărarea sa, acuzatul **Radu (Demetrescu) Gyr** nu a negat existența faptelor ce i se imputau, nici nu a arătat vreun element justificativ, dar a susținut, cerând indulgentă Tribunalului, că a fost un om cinstit în activitatea sa, care a fost rezultatul convingerilor sale. A recunoscut că aceste convingeri s-au dovedit până la urmă greșite. A invocat și dese atitudini personale pe linia democratică, evidențiind o manifestare a acestor atitudini prin crearea teatrului evreiesc „Barașeum” la București (Teatrul „Barașeum” a fost unul dintre puținele teatre evreiești care au reușit să funcționeze în perioada Holocaustului în Europa, păstrând viu spiritul culturii, al dramaturgiei evreiești pentru public și pentru artiștii înșiși). A mai invocat autoritatea lucrului judecat, ca fiind condamnat pentru activitatea sa legionară, ca și pentru cântecele sale, pentru care a suferit pedepse administrative prin internarea în lagăr. Radu Gyr a făcut pușcărie în vreo 4-5 etape. Prin anii 1955-1958 a avut o fereastră de libertate. Era perioada în care statul comunist se afirma puternic și mai avea un singur salt – colectivizarea țăranilor – pentru a integra deplin întreaga suflare românească în regimul de dictatură. Însă, în preajma colectivizării, trebuiau luate măsuri de intimidare și prevedere, iar Radu Gyr a fost o primă victimă. Și de data asta, crima lui erau tot versurile lui. Ele deveniseră o forță socială, și asta îi supăra pe stăpânii absoluți. Astfel că, pentru poezia sa *„Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!”*, socotită *„manifest legionar anticomunist”* (și pentru alte vini de opinie, reluate), a fost condamnat la moarte. Dar Radu Gyr a fost absolvit pentru sentința pronunțată de regimul comunist în 1959, cea prin care fusese condamnat la moarte pentru că promovase și trimisese scrieri legionare în țară și în străinătate. Pentru acea sentință nedreaptă, instanța a considerat, în 2011, că urmașii lui Radu Gyr pot primi 20 000 de euro drept despăgubiri. Poetul a făcut, fără doar și poate, propagandă legionară și a avut atitudini antisemite, dar nu a fost condamnat de **„Tribunalul Poporului”** drept criminal de război. Sigur, după 1945, toate tribunalele erau *„ale poporului”*, cu justiție dictată de călăii sovietici și oricine care fusese în vreo funcție înainte de 1944 putea să fie socotit *„dușman al poporului”.* Atunci au fost condamnați mulți dintre făuritorii României Întregite, fapt pentru care nicio minte normală nu va fi de acord că acele sentințe ar fi fost drepte. Poezia amintită (*„Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!”*) nu are în ea nimic xenofob și nimic șovin: *„Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!/ nu pentru-o lopată de rumenă pâine,/ nu pentru pătule, nu pentru pogoane,/ ci pentru văzduhul tău liber de mâine,/ ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!// Pentru sângele neamului tău curs prin șanțuri,/ pentru cântecul tău țintuit în piroane,/ pentru lacrima soarelui tău pus în lanțuri,/ ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!// Nu pentru mânia scrâșnită-n măsele,/ ci ca să aduni chiuind pe tăpșane/ o claie de zări și-o căciulă de stele,/ ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!// Așa, ca să bei libertatea din ciuturi/ și-n ea să te-afunzi ca un cer în bulboane/ și zarzării ei peste tine să-i scuturi,/ ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!// Și ca să pui tot sărutul fierbinte/ pe praguri, pe prispe, pe uși, pe icoane,/ pe toate ce slobode-ți ies înainte/, ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!// Ridică-te, Gheorghe, pe lanțuri, pe funii!/ Ridică-te, Ioane, pe sfinte ciolane!/ Și sus, spre lumina din urmă-a furtunii,/ ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!”.* Poezia este pur și simplu un îndemn contra tendinței de înrobire comunistă, stalinistă, bolșevică a poporului român. Să ne amintim că atunci când a scris Radu Gyr poezia, țara era înțesată de trupe trimise de la Moscova. Trupele au plecat în 1958, dar propagandiștii sovietici și ciracii lor au rămas și i-au despuiat pe români de bunurile lor, mai ales de pământul lor. Mii de țărani și de intelectuali români au fost bătuți, închiși și strămutați în Bărăgan ori la Canal, ca să simtă *„binefacerile”* regimului comunist. Oare cei care s-au opus comunismului, indiferent de păcatele lor din tinerețe, nu merită niciun fel de recunoaștere post mortem? Nu neapărat iertare, ci înțelegere și acceptare a sacrificiului lor.

Octavian Goga (1881-1938) nu a trăit, din fericire, sub comunism, fiindcă altminteri ar fi murit pe la Sighet ori pe la Canal. El este considerat un *poeta vates*, un bard care a cântat toată pătimirea românilor din Transilvania, care a scris versuri patriotice de o simțire autentică românească și care a pregătit astfel Marea Unire. A suferit, ca român considerat minoritar, de pe urma regimului asupritor austro-ungar. După unirea din 1918, a ocupat diferite funcții de demnitate publică. A fost invitat ca profesor la Universitatea **„Regele Ferdinand I”** din Cluj și a devenit membru de onoare al Academiei Române.

În anii 1920, Goga a fost partizanul democrației parlamentare, însă după 1930 vederile sale se schimbă radical, el simpatizând cu fascismul italian și cu nazismul german. Prim-ministrul Goga (a condus guvernul 44 de zile!) a dus o politică pronazistă intenționând să se alieze și să adopte politica Axei și a dus o politică antisemită, prin care a negat drepturile populației evreiești, inclusiv cetățenia română a unei părți a evreilor români. Octavian Goga nu a fost condamnat niciodată în timpul vieții, dar a fost aspru criticat și respins de regimul comunist, cu opera marginalizată și scoasă din manuale. Nu a suferit nicio condamnare juridică vreodată, spre deosebire de Radu Gyr. În luna și jumătate cât a guvernat, nu a apucat să ia măsuri radicale, de viață și de moarte și nici nu cred că le-ar fi luat. Eu nu am văzut condamnări la moarte semnate de Radu Gyr sau de Octavian Goga, dar aceasta se poate să fie o lipsă de documentare a mea. Nu sunt specialist în istorie contemporană. Firește, există și condamnări la moarte indirecte, spirituale și este păcat că s-a întâmplat așa. Dar omenirea este plină de astfel de rele, pe care le deplângem și le condamnăm, dar fără să distrugem memoria marilor creatori.

Cei care nu au luat vieți omenești în mod direct, cu mâna lor sau din ordinul lor, nu sunt criminali. Sunt absolut de acord că crimele, adică luarea vieții oamenilor, nu se pot prescrie, dar nici ideile, într-o societate democratică, nu pot să fie pedepsite. Sancționarea vorbelor sau a scrierilor cuiva se cheamă delict de opinie. Delictul de opinie reprezintă incriminarea și pedepsirea exprimării unor idei, convingeri sau atitudini considerate inacceptabile, subversive sau contrare ideologiei oficiale de către stat sau o autoritate. De obicei, statele care condamnă oamenii pentru opiniile lor sunt dictatoriale (totalitare). Într-o democrație, acest concept intră în conflict direct cu libertatea de exprimare și nu poate să fie acceptat. Libertatea exprimării prin cuvântul scris și vorbit este considerată un drept fundamental al omului, a fost o cerință a revoluțiilor democratice din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea și a fost trecută în toate constituțiile țărilor democratice de atunci încoace.

Socrate a fost condamnat în anul 399 î. Hr. la pedeapsa cu moartea prin otrăvire, fiind obligat să bea un amestec mortal de cucută (o plantă toxică). **A fost acuzat**, după cum scrie Platon, **de necredință în zeii cetății** (impietate) **și de coruperea tinerilor prin învățăturile sale.**

Octavian Goga

Aceasta a fost o condamnare pentru idei, pentru convingeri, pentru opinii. Este primul delict de opinie celebru, pentru care, acum aproape două milenii și jumătate, s-a aplicat pedeapsa capitală. Toată omenirea democrată a veștejit această condamnare, iar Socrate este considerat azi unul dintre cei mai mari filosofi ai lumii. Regimurile care aplică legile retroactiv sau care conțin prevederi care sancționează vini din trecut sunt regimuri nedemocratice. Eu înțeleg foarte bine să se pedepsească încălcări de legi ale oamenilor care trăiesc în momentul emiterii acelor legi. Dacă, în statul român, Constituția condamnă propaganda de extremă dreaptă și pe cea de extremă stângă, dacă sunt interzise în România organizații care propagă idei de extremă dreaptă sau de extremă stângă este foarte bine, dar aceste interdicții trebuie să se răsfrângă asupra oamenilor care trăiesc acum. Cei care au trăit în trecut nu au avut, poate, astfel de interdicții, iar dacă le-au avut, au plătit atunci. De ce să plătească din nou acum? Între legea juridică și legea morală sunt mari deosebiri. Opinia publică nu judecă precum juriștii și nu dă sentințe ca ei, ci constată și acceptă binele și respinge răul. Iar istoricul nu condamnă, ci explică. Crimele reale – adică luările de vieți omenești – nu se pot prescrie, dar ideile?

Cine suntem noi să judecăm ideile și să condamnăm oamenii pentru ideile lor? Dacă Paulescu a lăsat o descoperire medicală deosebită, dacă Radu Gyr a scris o poezie bună, dacă Octavian Goga a îndemnat la egalitatea românilor cu ungurii și sașii din Ardeal, cine suntem noi să repudiem în întregime aceste personalități? Oare să fi devenit noi, generația noastră, Parlamentul nostru, magistrații noștri, judecătorii oamenilor care au trăit în trecut? Să ne arogăm atribute de Dumnezei?

De ce să nu repudiem ceea ce a fost rău – și există rău în fiecare om – și să acceptăm ceea ce a fost bine? Firește că există oameni malefici și regimuri politice condamnabile (aproape) în întregimea lor, dar de cele mai multe ori oamenii, chiar și personalitățile au părți bune și părți rele. De ce să respingem oamenii în bloc? Lucrul acesta, al acceptării binelui și al iertării (atunci când nu s-au produs fapte capitale), l-am învățat în tinerețe de la academicianul român-evreu Nicolae Cajal. Acest om, de o generozitate rară și de o căldură sufletească ca un balsam, m-a învățat să caut în fiecare om și în fiecare realitate (entitate) de-acum sau de demult mai întâi partea bună, să nu obturez niciodată partea bună. Răul este, firește, de condamnat, dar, câteodată, de ignorat. Crede cineva că dacă elevii sau tinerii ascultă sau citesc poezii de Octavian Goga și de Radu Gyr devin ei rasiști sau antisemiți? Ar fi o copilărie și o utopie să credem așa ceva. Vă rog să recitiți **„Casa noastră”** sau **„Dăscălița”** de Octavian Goga și nu veți găsi decât bună cuviință, iubire, nostalgie, durere, înălțare, chemare spre bine. Oare este bine să aruncăm odată cu apa și pruncul din copaie, după vorba cea înțeleaptă a românului? De ce să nu vestejim răul și să păstrăm binele? Dacă ștergem total memoria oamenilor, rezultatul va fi tabula rasa și ne vom dezumaniza cu toții. Moștenirea culturală a omenirii, inclusiv a românilor, trebuie păstrată dincolo de greșelile creatorilor, de politica lor, de răul pe care – cu voie ori fără voie, cu pedepse ori fără pedepse – l-au făcut. Numai așa se tezaurizează un patrimoniu. Dar revin: greșelile nu trebuie ascunse, ci arătate și cunoscute, dar nu fetișizate, nu transformate în motive de interdicție a operelor valabile.

Ce să facem de-acum înainte? Cui ar folosi să căutăm de câte ori i-au jignit, de-a lungul istoriei, cu vorba și cu fapta, anumiți etnici evrei pe români sau pe anumiți români? Să căutăm în spațiul public și cultural din Israel, în universul cultural ebraic cine și de câte ori a folosit cuvântul *„goim”*/*„goimi”* cu sens peiorativ față de străini? Să ne uităm iarăși la Talmud și să scoatem din context citate cu mesaje aparent xenofobe, fiindcă nu este greu de făcut așa ceva și mulți o fac? Și cum mai nimeni nu verifică să pot prelua aceste mesaje mincinoase din mijloacele de difuzare în masă. Sau să cercetăm ce au zis, au scris sau au făcut Iorga, Vaida-Voevod, Gheorghe Brătianu, Noica, Cioran, Eliade și să pândim la ei idei neconforme? Am găsit astfel de exemple și nu m-am revoltat, nici nu am reclamat pe nimeni. A greși este omenesc. Personalitățile au un *facies* al lor, au o dominantă pozitivă care a fost preluată de opinia publică și pentru aceea au rămas în istorie, nu pentru greșelile lor. Am căutat în Pușkin, Petőfi, Sevcenko, Eminescu, Shakespeare și alții și am descoperit o grămadă de versuri xenofobe (pentru gustul nostru de azi). Ce facem cu ele și cu ei? Interzicem versurile și pe ei îi scoatem din epoca lor și îi judecăm ca odinioară – *„cu mânie proletară”* – după legile epocii noastre? Ce greșeală enormă am face! Impulsul există și a existat de-a lungul timpului. El aparține dictaturilor, regimurilor totalitare. Acestea fac indexuri ale cărților interzise și ale autorilor prohibiți, acestea pun autori și cărți la *„secret”*, acestea distrug statui, busturi, schimbă nume de străzi, purifică programe școlare. Ce câștigăm dacă interzicem nume de străzi, dacă ardem cărți și dacă dărâmăm statui, decât *„sicrie”* în plus în cadrul culturii românești? Nu demult, am revăzut fresca interbelică a lui **Costin Petrescu**, din cadrul Colegiului Academic **„Florian Ștefănescu-Goangă”** al Universității clujene, intitulată **„Prin cultură la libertate”**. Acolo, între multe figuri memorabile, precum Petru Maior, Andrei Șaguna sau George Coșbuc, se află și chipul lui Octavian Goga, *„poetul pătimirii noastre”*. Logica strâmbă de-acum a unora ne-ar îndemna să martelăm chipul poetului, să-l scoatem din spațiul academic și public, să-l blamăm cu mânie. Asta să urmeze? De asta are nevoie societatea noastră? Atrag atenția că, după ocuparea samavolnică a jumătății de nord a Transilvaniei, în 1940, de către fasciștii unguri ai lui Horthy Miklós, toată fresca lui Costin Petrescu, cu toate chipurile personalităților culturii românești ardelene, a fost bătută cu ciocanul și tencuită. Dar atunci era un regim de dictatură. Între timp, fresca a fost restaurată, cu greu. Oare să ne întoarcem de unde am plecat?

Mă întreb la acest stadiu a ajuns democrația noastră? Ca să facem o societate mai bună, permisivă, tolerantă și dreaptă nu trebuie să recurgem la metode inchizitoriale. Pe timpul Inchiziției, cu cât se condamnau mai multe *„vrăjitoare”* în piața publică, cu atât apăreau mai mulți delatori care demascau *„vrăjitoare”*. De ce să exhibăm mereu în societate relele de altădată? Sigur, istoricii spun că o facem ca să nu uităm și ca să nu repetăm răul. Este adevărat, dar în toate e nevoie de un echilibru. *„De la sublim până la ridicol nu este decât un pas”*. Tot repetând relele și tot condamnând răul, s-ar putea să trezim (să retrezim) gustul pentru rău, adică să dobândim un rezultat contrar nevoii de bine public.

Tribunalul de la Nürnberg, Tribunalul poporului din România și alte instanțe i-au pedepsit aspru pe cei vinovați. De ce să continuăm să pedepsim? Cui folosește vrajba aceasta? Ce mai speră legiuitorul, magistratul, ONG-urile dacă pedepsesc memoria unora dintre vinovații care au plătit deja? Oare prin aceasta se poate câștiga bunăvoința poporului român? Va urma doar îndârjire și se va naște ură.

Eu sunt convins că inițiatorii legii aflate aici în discuție s-au gândit la prezent și la viitor, nu la trecut. Este absolut firesc ca oricine manifestă de-acum încolo atitudini naziste, fasciste, legionare, rasiste, xenofobe, antisemite să fie tras la răspundere în justiție și pedepsit. Nu-i vorbă, și legislația anterioară pedepsea astfel de manifestări. Dar înverșunarea nu are rost și nici lupta cu istoria nu are rost. Cuiva i-ar putea trece prin cap să-l scoată pe Goga din istoria literaturii române, altuia să-l chestioneze pe Alecsandri pentru o scenă dintr-o piesă a sa, altul pe Kogălniceanu fiindcă a folosit cuvântul „țigan” sau altul pe Eminescu pentru că nu a respectat drepturile omului și ale minorităților (adoptate, de altfel, la jumătate de secol după moartea sa). Nu exagerez deloc, din moment ce în unele locuri *„civilizate”* și *„democrate”* de pe Terra sunt acuzați Shakespeare și Cervantes, Dante și Goethe, fiindcă nu au gândit ca noi, după legile noastre și după principiile noastre.

Dar cine îi condamnă pe atacatorii românilor? Și românii, nu numai vecinii sau conlocuitorii lor au fost atacați de-a lungul timpului. Nu vă pot reproduce aici – și nici nu are rost să o fac – cum

au fost jigniți românii de anumiți autori străini de-a lungul timpului, ce campanii de distrugere a lor s-au purtat sau cum au fost condamnați și chiar uciși numai pentru că erau români. Ce-ar fi să ne apucăm să-i luăm pe toți înjurătorii românilor și să le interzicem numele în spațiul public de azi din România și, mai ales, din Transilvania? Sunt scriitori, istorici, oameni politici marcanți ai maghiarilor și ai Ungariei care au dus propagandă contra românilor și care au luat măsuri contra românilor, uneori contra românilor și evreilor la un loc. Unii dintre ei fac parte din istoria literaturii maghiare. Cui ar mai folosi azi să cerem interzicerea numelor lor? În secolul al XIX-lea, când se construia statul național unitar român, unii români au avut atitudini pe care le numim azi xenofobe și antisemite, atitudini care, în unele cazuri, s-au radicalizat după 1918. De ce s-a întâmplat acest lucru? Pentru că majoritatea lor trăiseră, sub stăpâniri străine, o istorie întreagă de discriminări, de asupriri, de ură, de dispreț, de înjosiri. Ei fuseseră crescuți cu mentalitate de slugi, de servitori ai unor stăpâni nemiloși, sub imperii și regate străine. Ideologia revoluționară a secolului al XIX-lea, i-a învățat pe greci, pe polonezi, pe cehi, pe slovaci, pe croați, pe bulgari, pe sârbi, pe lituanieni, pe letoni, pe estonieni etc. că fiecare națiune merită să trăiască liberă în statul său propriu. Adică să fie pe lume un stat numit Grecia pentru greci, unul numit Polonia pentru polonezi, altul Cehia pentru cehi, altul Slovacia pentru slovaci și așa mai departe. De ce să fi făcut românii excepție de la această gândire și de la această evoluție. În mintea majorității oamenilor de atunci, România se construia ca să fie a românilor, fiindcă destul timp românii fuseseră nedoriții altora, ca supuși. Când cadrul generator al mentalității de servitori se transformă prea repede, se nasc și reacții dure: sclavul devenit brusc stăpân se răzbună, mai ales dacă legea, morala și opinia publică îl ajută. Atunci, majorității grecilor, polonezilor, lituanienilor, românilor etc. li se părea normal să se întâmple așa, ca o victorie a dreptății. Nu ar trebui să ne mirăm, din moment că astăzi liderii unor mișcări pretind răzbunare care să dureze tot atâta timp cât a durat asuprirea strămoșilor lor. Judecarea acelor oameni după legile de azi și după morala recentă, adică după realități apărute cu mult după moartea lor, este o greșeală. De câte ori s-a întâmplat acest lucru în istorie a fost o biruință a răului. Răzbunarea împinsă la extrem generează perpetuarea și chiar eternizarea răzbunării.

Interzicerea numelor unor oameni din trecut care au greșit, dar au lăsat și o moștenire culturală (în cazul de față, literară) valoroasă, apreciată ca atare de criticii și istoricii literari, este o eroare. Noi nu ne certăm cu trecutul, pe care, oricum nu-l putem schimba. Datoria noastră este să ferim omenirea de erori astăzi, să împiedicăm și chiar să pedepsim rasismul, xenofobia, șovinismul, antisemitismul, ura contra romilor etc. Asta da! Suntem obligați să facem acest lucru, dacă dorim să asigurăm un viitor copiilor și nepoților noștri. Suntem obligați să condamnăm și toate relele din trecut, suntem datori să-i menținem mereu condamnați pe criminali și pe instigatorii direcți la crime, dar nu pe oamenii care s-au căit (cum a făcut Radu Gyr) și nici pe cei care au construit România (cum a făcut Octavian Goga). Cui

folosește epurarea literaturii române și universale de valori? De ce să-i pedepsim noi pe Radu Gyr și Octavian Goga din nou (după ce i-au pedepsit alții și mai ales comuniștii) când ei au trecut demult în altă lume? Cine suntem noi să fim judecători ai unor personalități care nu se mai pot apăra? Epurările acestea nu preamăresc spiritul de dreptate universală, ci incită la continuarea sau la trezirea urii. Nu cred că avem nevoie de așa ceva într-o societate pe care o vrem dreaptă, echitabilă, înțeleaptă. Vinile lui Radu Gyr și Octavian Goga sunt reale, le-au constatat și condamnat contemporanii și, mai ales, urmașii lor, dar, în esență, în cazul lor, creația literară a subsumat greșelile. Ei au rămas în memoria colectivă – cu precădere Octavian Goga – drept personalități, ei fac parte din istoria culturii românești și trebuie păstrați ca atare. Oricine dorește se poate informa ușor despre viața lor, despre atitudinile lor și despre creația lor. Dar noi nu suntem nici zbiri, nici cenzori și nici inchizitori. Consider că poezia lor a însuflețit viața românilor și nu a jignit sentimentele altora. În cazul lui Goga, faptul este sigur. Dacă creația lui Radu Gyr a avut și conotații antisemite, acea parte a poeziilor respective poate să fie ocolită azi. Dar nu interzisă. Nimic din ceea ce este omenesc nu poate să ne fie străin (Homo sum, nihil humani a me alienum puto), fiindcă avem discernământ și putem decide singuri ceea ce este bine și ceea ce este rău. Nu înțeleg de ce se consideră că oamenii care au greșit trebuie condamnați pe vecie, de ce se crede că oamenii nu se pot îndrepta, că nu-și pot schimba convingerile, că nu se pot căi pentru anumite fapte din viața lor. Nu înțeleg de ce urmașii trebuie să tragă ponoase de pe urma înaintașilor, de ce trebuie ei – a doua, a treia, a patra generație – să-și ceară scuze, să se plece, să se jeneze. Nu înțeleg de ce părțile bune din viața unor oameni care au greșit nu se cuvin recuperate, cunoscute, apreciate. De ce să se piardă anumite opere valoroase pentru că viețile autorilor lor (părți din acele vieți) au fost condamnabile, nu au fost imaculate? Nu demult, pomenitul savant Nicolae Cajal le-a spus unor critici ai săi că Nicolae Paulescu (cu articole antisemite foarte grave, de-a dreptul virulente) este prețuit la Academia Română pentru cercetarea sa medicală, pentru descoperirea pancreinei (numele dat de el insulinei), că viața sa împreună cu activitatea politică rămân să fie cercetate separat. Firește că activitatea sa politică, legată clar de fascism și antisemitism, trebuie condamnată, dar cercetările sale, chiar dacă unii le chestionează, merită cunoscute, analizate, comparate, criticate, discutate. Într-o societate democratică, cuvântul este liber, iar delictul de opinie nu există.

Noi, românii, am avut marele talent de a ne condamna și ucide eroii făuritori ai României Întregite. Este chiar jenant să luăm lista marilor constructori ai edificiului național și să vedem că ea corespunde în mare măsură cu condamnații pedepsiți de regimul comunist de la Canal și cu morții din închisorile comuniste ale anilor 1950. Ce facem azi? Nu alta, decât că îi condamnăm din nou, ca într-o nouă eră comunistă, pe cei care au făcut bine țării și românilor. Răul lor – atât cât este – nu le poate fura binele. Greșelile nu pot anihila faptele bune. Doar regimurile totalitare au dus pedepsele până în pânzele albe.

Cred sincer că nu vrajba, condamnările și interdicțiile personalităților din trecut pot asigura armonia și pacea socială, ci înțelegerea, clemența și iertarea. Legile trebuie date pentru prezent și viitor și ele trebuie să aibă putere asupra faptelor petrecute din momentul adoptării lor înainte, spre viitor și nu efect retroactiv. Dacă se vor interzice nume de străzi, de scuaruri, de alei, dacă se vor sparge busturi și statui, lumea se va întreba de ce și se va îndrepta spre ideile pe care promotorii acestor fapte le incriminează. Tinerii vor începe să studieze biografiile celor interziși, dar și ideologiile la care ei au aderat la un moment dat, care erau în vogă în timpul vieții acestora. Și nu ar fi de mirare, ca unii, sub impulsul *„corectitudinii politice”*, al neomarxismului (promotor al dictaturii), *„progresismului”*, al anulării culturii și istoriei, al *„trezirii”*, să se lase ademeniți. Mai ales că discernământul și judecata limpede s-au redus foarte mult la tinerii care sunt robii digitalizării, care nu mai au cultura generală și istorică necesară comparației și dreptei concluzii, care nu mai au în memorie bagajul înțelepciunii și care aderă la ideea de tabula rasa. Ei, animați ca mai toți tinerii și de teribilism, devin victime sigure ale noii propagande. Oare de asta avem nevoie, de propagarea fascismului, nazismului și antisemitismului? Nu ar fi mai cuminte să condamnăm răul și să acceptăm binele? Până recent, susțineam și eu că omenirea contemporană este guvernată de rațiune și spirit de echilibru și că forța dreptului înlocuise dreptul forței. Anumite întâmplări din ultimul timp îmi arată că m-am înșelat, că cel mai tare decide în detrimentul celui mai slab, așa cum a fost aproape mereu în istorie. Dar se poate să mă înșel și să se petreacă minuni de bine și de dreptate, de adevăr și de iubire sub ochii noștri.

Dacă încalc vreo lege prin aceste opinii ale mele, atunci îmi aștept judecarea și condamnarea.

Expoziție grafică "Viață și necuvântătoare"

Artist Maya Nicoleta Patrariu Suciu la Centrul Cultural La Tierra Tracia, El Ejido, Almería

Stabilită în nordul Spaniei, în regiunea Asturias, Maya Nicoleta Patrariu Suciu face parte din acea categorie de tineri creatori pentru care arta nu înseamnă doar exercițiu estetic, ci o formă continuă de explorare interioară. Ca artistă polifațetică, Maya își exprimă sensibilitatea îmbinând grafica, muzica și scrisul într-un univers personal coerent și profund. În creația sa, imaginea, sunetul și cuvântul se completează reciproc, construind o identitate artistică aflată într-o evoluție firească și autentică.

În zona artelor vizuale, lucrările sale se dezvoltă într-o direcție care oscilează între abstract și simbolic, evitând reprezentarea directă și alegând mai degrabă sugestia, tensiunea compozițională și expresia conceptuală. Lucrările sale se remarcă printr-un limbaj plastic atent construit, în care liniile, contrastele și geometria discretă devin forme de reflecție și introspecție. Compozițiile au adesea o structură sobră și echilibrată, însă dincolo de această rigoare se simte permanent vibrația emoției și fragilitatea unei sensibilități artistice autentice.

Deși multe dintre lucrările ei sunt realizate în alb-negru, într-o estetică ce pune accent pe forța formei și pe ritmul interior al imaginii, Maya introduce uneori culoarea ca pe un accent de respirație vizuală, ca pe o oază subtilă de lumină în interiorul unei construcții grafice austere. Aceste intervenții cromatice nu au rol decorativ, ci devin parte din discursul artistic, adăugând profunzime și delicatețe compozițiilor sale.

În creațiile Mayei există o anumită discreție expresivă care atrage tocmai prin faptul că nu caută efectul imediat. Lucrările invită privitorul la răgaz și contemplare, lăsând loc interpretării personale și dialogului interior. Simbolurile, ritmul formelor și relația dintre plin și gol construiesc imagini care transmit mai mult decât explică, păstrând mereu o zonă de mister și sugestie.

Dincolo de arta grafică, muzica ocupă un loc important în parcursul ei artistic. Vocea devine pentru Maya o altă formă de expresie a sensibilității, un spațiu în care emoția capătă fluiditate și apropiere. Această dimensiune muzicală se reflectă subtil și în lucrările sale vizuale, unde se poate simți adesea un anumit ritm interior, o muzicalitate a formelor și a contrastelor. În același timp, apropierea de scris îi completează universul creator, oferindu-i posibilitatea de a transforma gândurile, stările interioare și fragmentele de sensibilitate în expresie literară.

Ceea ce impresionează în parcursul artistic al **Mayei Nicoleta Patrariu** este tocmai această capacitate de a traversa diferite forme de expresie fără a pierde unitatea sensibilității sale. Fie că lucrează cu imaginea, cu vocea sau cu textul, ea păstrează aceeași căutare a autenticului, aceeași nevoie de a transforma emoția într-o formă artistică personală.

Prezența artistei la Centrul Cultural La Tierra Tracia din El Ejido, Almería și a manifestărilor culturale dedicate diasporei românești din Spania confirmă deschiderea către dialogul artistic și intercultural, dar și dorința de a face parte dintr-o generație de creatori care își construiesc identitatea dincolo de granițe, păstrând în același timp legătura cu propriile rădăcini culturale. Prin sensibilitate, discreție artistică și diversitatea preocupărilor sale, Maya conturează profilul unei artiste tinere aflate într-un proces frumos și promițător de maturizare creativă, o voce care începe să își definească tot mai clar locul în spațiul artistic contemporan.

Centrul Cultural La Tierra Tracia, El Ejido

Cititul

– o investiție în minte și în viitor –

Teodora Olteanu

Într-o lume dominată de tehnologie, notificări și informații rapide, cititul rămâne una dintre cele mai valoroase activități pentru dezvoltarea omului. Fie că vorbim despre copii, adolescenți sau adulți, lectura are puterea de a forma caractere, de a dezvolta gândirea și de a deschide orizonturi noi.

Specialiștii spun că persoanele care citesc constant își dezvoltă mai bine vocabularul, capacitatea de concentrare și imaginația. O carte nu oferă doar informații, ci și emoții, experiențe și lecții de viață. Prin lectură, oamenii învață să înțeleagă mai bine lumea din jur și să privească situațiile din perspective diferite. Pentru elevi, cititul este esențial în procesul de învățare. Copiii care citesc frecvent au rezultate mai bune la școală și își exprimă mai ușor ideile. În plus, lectura stimulează creativitatea și curiozitatea, două calități importante într-o societate modernă.

Cititul are și beneficii asupra sănătății mentale. O carte bună poate reduce stresul, poate oferi momente de relaxare și chiar poate îmbunătăți starea de spirit. În locul timpului petrecut excesiv pe telefon sau pe rețelele sociale, câteva pagini citite zilnic pot aduce liniște și echilibru. Profesorii și bibliotecarii încurajează părinții să le citească celor mici încă de la vârste fragede. Obiceiul lecturii se formează în timp, iar copiii care cresc printre cărți devin adulți mai informați și mai încrezători.

În concluzie, cititul nu este doar un hobby, ci o necesitate. O carte poate schimba o idee, o perspectivă sau chiar o viață. Într-o societate care se schimbă rapid, lectura rămâne cheia cunoașterii și a dezvoltării personale.

Top 15 cărți în limba română pentru vacanță și dezvoltare personală

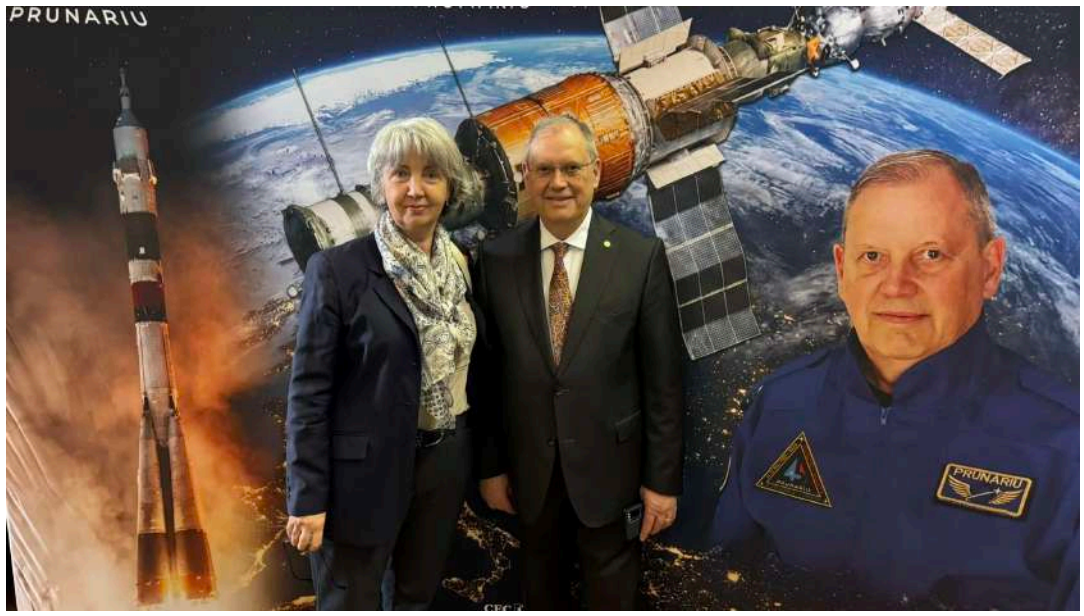
1. **Atomic Habits – Puterea obișnuințelor mici** – Una dintre cele mai apreciate cărți despre schimbarea obiceiurilor.
2. **Arta subtilă a nepăsării** – O carte modernă, sinceră și foarte ușor de citit.
3. **kigai** – Despre găsirea sensului și a echilibrului în viață.
4. **Tată bogat, tată sărac** – Lecții esențiale despre bani și mentalitate financiară.
5. **Clubul de la ora 5** – Cum disciplina și rutina îți pot transforma viața.
6. **Curajul de a nu fi pe placul celorlalți** – O carte despre încredere și libertate personală.
7. **Gândește ca un călugăr** – Idei practice pentru liniște mentală și echilibru.
8. **Psihologia banilor** – Explică simplu cum gândim despre bani și succes.
9. **Nu mă poți răni** – O poveste motivațională despre disciplină și depășirea limitelor.
10. **Muntele ești tu** – Despre autosabotaj și dezvoltare personală.
11. **Cele 12 reguli de viață** – Sfaturi practice pentru o viață mai organizată.
12. **Esențialismul** – Cum să te concentrezi doar pe ceea ce contează cu adevărat.
13. **Fă-ți patul** – Lecții simple, dar puternice despre disciplină și succes.
14. **Inteligența emoțională** – O carte importantă despre emoții și relațiile cu ceilalți.
15. **Mindset** – O nouă psihologie a succesului

Aniversarea a 45 de ani de la primul zbor cosmic al unui român

O PRIVIRE DINCOLO DE ORIZONT, DIN AULA ACADEMIEI ROMÂNE

Tanța Tănăsescu / Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România

La data de 14 mai 2026, sub cupola solemnă a Academiei Române, timpul a stat pentru câteva clipe în loc. Nu a fost vorba doar despre o aniversare, ci despre o punere în oglindă a istoriei: momentul 1981, anul în care România a *„atins”* cerul pentru prima dată, s-a întâlnit cu ambiţiile tehnologice ale anului 2026. Invitatul de onoare, cosmonautul Dumitru-Dorin Prunariu, membru de onoare al Academiei Române, a oferit celor prezenţi mult mai mult decât o lecţie de istorie – a oferit o busolă pentru viitor, la împlinirea a 45 de ani de la zborul său în cosmos, primul şi singurul zbor în spaţiul cosmic al unui cetăţean român.

Dumitru-Dorin Prunariu a petrecut la bordul complexului orbital **„Salyut 6”** 7 zile, 20 de ore şi 42 de minute, timp în care au fost efectuate 22 de experimente ştiinţifice în scopuri paşnice (domeniile Tehnologie şi Fizică Spaţială, Astrofizică şi Radiaţii Cosmice, Medicină şi Biologie Spaţială), rezultat al colaborării dintre cercetătorii români (din institute precum ITIM Cluj, IFIN-HH sau Centrul de Medicină Aeronautică) şi specialiştii ţărilor socialiste participante la programul **„Intercosmos“.** Unul dintre cele mai importante experimente româneşti, propus de ITIM Cluj-Napoca, a fost Nanobalanţa. Acesta a studiat degradarea straturilor protectoare de dioxid de siliciu de pe componentele optice ale staţiei sub influenţa mediului cosmic dur. Amintim şi experimentul Terra, care era un program amplu de fotografiere a Pământului, axat pe zone geologice specifice din România pentru identificarea resurselor naturale, precum şi Biodoza, care a presupus studierea influenţei câmpului magnetic terestru şi a radiaţiilor asupra microorganismelor, oferind date despre *„doza de radiaţii”* absorbită de sistemele biologice.

Discursul lui **Dumitru Prunariu** a debutat cu o evocare emoţionantă a misiunii la bordul navei cosmice sovietice **„Soyuz 40”** care prevedea cuplarea cu complexul orbital de cercetare ştiinţifică **„Salyut 6” – „Soyuz T-4”**, iar coleg de echipaj i-a fost cosmonautul **Leonid Popov,** comandantul navei.

Însă, departe de a se limita la gloria personală a exploratorului, discursul a centrat zborul din 1981 ca pe un *„act fondator”*. Pentru cosmonaut, acel zbor a fost *„poarta”* prin care România a demonstrat că poate depăşi limitele geografice şi conjuncturale. **„România cosmică”**, termenul folosit de acesta cu o convingere contagioasă, nu este o fantezie, ci rezultatul unei investiţii de decenii în educaţie, disciplină şi rigoare tehnică.

„Pământul – casa noastră comună”: O lecţie de umanitate

Poate cel mai tulburător fragment al discursului a fost cel dedicat perspectivei din cosmos. Dincolo de cifre şi ecuaţii, Prunariu a vorbit despre *„confruntarea mută”* cu imaginea planetei văzută din spaţiu. În acea viziune, frontierele politice şi vanităţile umane se dizolvă, lăsând loc unei singure certitudini: fragilitatea unei lumi care ne susţine pe toţi. Această perspectivă *„supra-terestră”* serveşte drept un apel la solidaritate, amintindu-ne că, în faţa vastităţii universului, destinul uman este unul indivizibil.

„Privind astăzi înapoi, înţeleg mai bine că zborul cosmic nu a fost un punct final. Nu a fost o medalie pusă într-o vitrină a istoriei, ci a fost o deschidere. A fost o poartă; a arătat că România poate participa la marile eforturi ale umanităţii atunci când îşi valorifică inteligenţa, seriozitatea şi vocaţia creatoare. A arătat că destinul nostru nu este limitat la geografie, la resurse sau la conjuncturi, ci poate fi extins prin cunoaştere, cooperare şi perseverenţă.

Experienţa cosmică are şi o dimensiune personală profund transformatoare. Dincolo de antrenamente, de rigoare tehnică, de responsabilităţi, în memorie rămâne acea confruntare mută şi definitivă cu imaginea Pământului văzut din spaţiul cosmic.

De acolo de sus, frontierele nu se văd. Conflictele nu se văd. Vanităţile noastre nu se văd. Se vede însă o planetă fragilă, splendidă, învăluită într-o peliculă subţire de atmosferă, singura care face posibilă viaţa. Se vede casa noastră comună.

Această imagine nu te mai părăseşte niciodată. Ea schimbă modul în care înţelegi politica, responsabilitatea publică, rostul ştiinţei, sensul solidarităţii umane. Te obligă să devii mai conştient de precaritatea echilibrelor care ne susţin existenţa şi, în acelaşi timp, mai atent la ceea ce ne uneşte dincolo de diferenţe”, ne-a mărturisit cosmonautul **Dumitru-Dorin Prunariu.**

De la pionierat la maturitate instituţională

Discursul a trasat o linie clară între entuziasmul pionieratului şi maturitatea actuală a României în cadrul Agenţiei Spaţiale Europene (ESA). Prunariu a subliniat că aderarea României ca stat membru (începând cu 2011) nu este un titlu onorific, ci un mecanism activ de participare la elita ştiinţifică mondială. **„România cosmică”** se construieşte astăzi în laboratoare, prin proiecte de telecomunicaţii, navigaţie şi securitate cibernetică, unde tinerii specialişti români concurează cot la cot cu cei mai buni cercetători ai Europei.

Un mesaj pentru noile generaţii: Performanţa nu este un accident

În finalul intervenţiei sale, cosmonautul a lansat un avertisment şi, totodată, o provocare pentru tinerii de astăzi: **performanţa nu apare spontan.** Ea este rezultatul unui sistem de valori clădit prin şcoală, prin respect faţă de disciplină şi printr-o muncă de echipă neobosită. Mesajul său este limpede: succesul nu aparţine niciodată unui singur om, ci unei comunităţi care a învăţat să pună valoarea mai presus de interesele de moment.

Evenimentul de la Academia Română a demonstrat că, deşi au trecut 45 de ani de la primul zbor cosmic românesc, spiritul explorării este mai viu ca niciodată. Aşa cum a concluzionat Dumitru Prunariu, *„cerul nu mai este o limită, ci o*

invitație". O invitație pe care România, prin noua sa generație de minți sclipitoare, pare mai mult decât pregătită să o accepte.

Printre participanți s-au numărat **acad. Dorel Banabic**, președintele Secției de Științe Tehnice a Academiei Române, care a susținut și alocuțiunea **„De la Conrad Haas la Dumitru-Dorin Prunariu - evoluția zborului în România"**; Consilierul prezidențial **Sorin Costreie** care a transmis mesajul președintelui României, Nicușor Dan, sub forma unei scrisori adresate lui Dumitru-Dorin Prunariu, în care a apreciat *„modelul de excelență"* pe care acesta îl reprezintă; **Mihai Dimian**, ministrul educației și cercetării, care a precizat că Dumitru-Dorin Prunariu ***„este una dintre cele mai importante personalități europene implicate în dezvoltarea cooperării internaționale, securității și sustenabilității activităților spațiale"***; dr. fiz. **Marius-Ioan Piso**, vicepreședinte IAA și secretar regional, Consultant în Comitetul științific al Camerei Deputaților, Fost președinte ROSA (2005-2022), cu alocuțiunea România – de la **"Space bird"** la explorarea spațiului cosmic; **Pascale Ehrenfreund,** Președintele COSPAR (Comitetul pentru Cercetări Spațiale); **Jean-Michel Contant**, Secretar General al Academiei Internaționale de Astronautică (IAA); **Astronauta Julie Payette**, Președinte – Asociația Exploratorilor Spațiului Cosmic (ASE); Dr. ing. cosmonaut **Dumitru-Dorin Prunariu**, General locotenent (ret.) al Forțelor Aeriene Române, Membru de Onoare al Academiei Române; reprezentanți ai corpului diplomatic; miniștri; reprezentanți de seamă ai comunității spațiale internaționale; astronauți din: Canada (**Julie Payette**, cu misiuni spațiale în 1999 și 2009); Franța (**Claudie Haigneré**, astronaut cu misiuni spațiale în 1996 și 2001 și **Jean Pierre Haigneré**, cu misiuni spațiale în 1993 și 1999); Germania (**Ulrich Walter**, cu misiune spațială în 1993); Italia (**Paolo Nespoli**, cu misiuni spațială 2007, 2010, 2017); Norvegia (**Jannicke Jane Mikkelsen**, cu misiune spațială în 2025); Cehia, Slovacia (**Ivan Bella**, cu misiune spațială în 1999); Spania (**Pedro Duque**, cu misiuni spațiale în 1998 și 2003) și Turcia (**Alper Gezeravci,** cu misiune spațială în 2024). Prin video au transmis mesaje: **Acad. Marius Andruh**, președintele Academiei Române; **Gabriella Arrigo**, Președinte IAF (Federația Internațională de Astronautică); **Aarti Hola Maini,** Director Oficiul ONU pentru Afaceri Spațiale (UN OOSA).

Prezentările din cadrul sesiunii festive au evidențiat rolul cercetărilor realizate de astronautul român pentru știința românească și specificul proiectelor actuale de explorare a spațiului cosmic, subliniindu-se contribuția României la programele spațiale internaționale, faptul că țara noastră avea și are resurse umane și intelectuale capabile să participe la domeniile de vârf ale civilizației contemporane.

În cadrul sesiunii omagiale de la Academia Română, IAA (Academia Internațională de Aeronautică) a anunțat că tocmai a decis să recunoască pe **cosmonautul Dumitru-Dorin Prunariu ca Membru de Onoare al IAA – una dintre cele mai înalte distincții acordate personalităților globale**, ca recunoaștere pentru contribuții excepționale aduse explorării spațiale, științei sau cooperării internaționale. Amintim câțiva dintre Membrii de Onoare ai acestei instituții: **Valentina Tereshkova** (prima femeie cosmonaut în spațiul cosmic), **Yuri Gagarin** (primul om în spațiul cosmic), **Julie Payette** (Canada) – astronaut și fost Guvernator General al Canadei.

Din partea **Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cosmonautul Dumitru-Dorin Prunariu a primit Ordinul Mitropolitan „Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor",** distincție ce i-a fost înmânată de protosinghel **Simeon Cuțui,** exarh cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Evenimentul a inclus și lansarea unei emisiuni filatelice dedicate cosmosului și aniversării celor 45 de ani de la primul zbor cosmic al unui cetățean român, prezentată de Romfilatelia, precum și un punct expozițional intitulat **„De la Conrad Haas, Hermann Oberth la primul cosmonaut român Dumitru-Dorin Prunariu"**, care a cuprins medalii, plachete și plicuri filatelice, acestea fiind oferite de ing. Alexandru Bartoc, membru titular al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii de la Academia Română, președintele Fundației Culturale Bartoc.

Sibiu, capitală a literaturii contemporane:

„Primăvară de mai"

a reunit scriitori din întreaga țară

În perioada 8–10 mai 2026, sub egida Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Sibiu, s-a desfășurat simpozionul literar „Primăvară de mai", găzduit de Biblioteca ASTRA Sibiu. Evenimentul a adus împreună scriitori, editori și iubitori de literatură din numeroase județe ale țării, confirmând caracterul său național și rolul Sibiului ca spațiu de dialog cultural.

Manifestarea a fost moderată de Ioan Radu Văcărescu, președintele Filialei Sibiu a Uniunii Scriitorilor din România, care a subliniat importanța întâlnirilor directe dintre autori și public, precum și rolul dialogului cultural în consolidarea vieții literare contemporane.

Deschiderea oficială a avut loc vineri, 8 mai, în foaierul Bibliotecii ASTRA, unde au fost prezentate noi apariții editoriale. În cadrul lansărilor și-au prezentat volumele Dr. Dan Cioată, Daria Dalin și Dumitru Cristănuș.

Dimensiunea națională a manifestării a fost evidențiată și de prezența lui Radu Voinescu, președintele Filialei București – Critică, Estetică și Istorie Literară a Uniunii Scriitorilor.

Ziua de sâmbătă a continuat cu prezentarea unor reviste literare de referință: Algoritm literar, Conta, Euphorion, Reșița literară și Zenit 22 – evidențiind diversitatea și dinamismul fenomenului editorial contemporan. Tot atunci au fost lansate volume semnate de Adrian Alui Gheorghe, Savu Popa, Ioan Barb, Anca Sârghie, Vanessa Steinacher, Ovidiu Baron, Ionel Bota, Costel Nedelcu, Emil Cătălin Neghină, Nicolae Scheianu, Costel Stancu, Decebal Todăriță și Maria Mona Vâlceanu.

La eveniment au participat, de asemenea, numeroși scriitori și editori din țară, între care: Cătălin Neghină, Radu Matei Todoran, Dumitru Mălin, Dumitru Flavius Mihali, Simona Șerban, Luminița Giurgiu, Mihai Posada, Silviu Guga, Francisc-Mihai Lőrinczi, Luminița Cioabă, Constantin Buduleci, Radu Cernătescu, Marian Apostol, Costel Simedrea, Elisabeta Bogățan, Marian Mariș. Un plus de deschidere interdisciplinară a fost adus de reprezentanți ai Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, prin participarea Cristinei Anișoara Zainea (Filiala Caraș-Severin) și a Mirelei Cocheci (Filiala „Mihai Eminescu" Timiș).

Programul a fost completat de recitaluri poetice susținute de autorii invitați, desfășurate atât la Sibiu, cât și la Cisnădioara, oferind publicului întâlniri directe cu vocile literaturii contemporane.

În ultima zi a simpozionului, participanții au vizitat Cetatea Cisnădioara, încheind într-o notă simbolică și inspirațională cele trei zile dedicate literaturii.

„Primăvară de mai" s-a conturat astfel ca un eveniment de referință pentru viața literară românească, consolidând poziția Sibiului ca important centru cultural și spațiu de întâlnire între generații, idei și viziuni artistice.

Mirela Cocheci, membră a UZPR

Patrel Berceanu – 75

Nicolae COANDE

Patrel Berceanu - Nicolae Coande

Între secretarii literari marcanţi ai Naţionalului craiovean (îi am în vedere în primul rând pe scriitorii de importanţă recunoscută în plan naţional, Liviu Rebreanu, Ion D. Sîrbu), Patrel Berceanu (1951-2006) face figură aparte, măcar prin faptul că este singurul teatrolog de meserie. Adică pregătit profesionist pentru a ocupa funcţia de secretar literar, deşi a reuşit acest lucru abia în 1988, la opt ani după absolvire! Îmi amintesc faptul că Patrel îmi mărturisea după revoluţie că a fost ajutat să vină la teatru de fostul secretar al judeţenei de partid Dolj, Ion Traian Ştefănescu, căruia îi era recunoscător.

Patrel Berceanu a cultivat arta dialogului, a prieteniei, a polemicii cordiale, ca exerciţiu necesar pentru spiritul viu al unui oraş cu o anume tradiţie culturală. În adunările scriitoriceşti din Craiova, el a fost vocea cea mai lucidă – a opoziţiei la încremenire, anchilozare, cult al personalităţii, prostie cu ştaif. A combătut pe faţă activismul de duzină din anumite zone ale breslei literare, veleitarismul şi duplicitatea devenită normă de viaţă, carenţele vieţii teatrale româneşti. Era pentru profesionalism şi luciditate în profesie, artă, viaţă. La fel de intens, era primul care elogia delicateţea şi discreţia celor care au înţeles: arta adevărată e pentru oameni, nu pentru arhive, muzee şi măriri personale. Ironia subiacentă a poemelor sau pamfletelor care vizează oportuniştii şi carieriştii la vârf a reprezentat marca şi blazonul său de preţ.

Iniţiativele şi activităţile culturale probate în peste 30 de ani de activitate culturală, în teatrul craiovean, unde a fost secretar literar din anul 1988, sau în literatură au făcut din Patrel Berceanu un scriitor şi un intelectual cu implicare civică superioară, impulsionată de un sentiment rar al compasiunii şi al prieteniei. Opera sa, inclusiv cea teatrologică, poate constitui un exemplu de profesionalism şi de altruism inclusiv pentru generaţiile tinere. Cele 10 volume reeditate până în prezent în cadrul festivalului care îi poartă numele, fie că sunt de poezie sau de teatrologie, o dovedesc pe deplin.

*

Am recuperat, graţie tăieturilor de presă lăsate de el în biroul de la teatrul naţional, dar mai ales scotocirii arhivelor unor publicaţii de către Marius Dobrin (prin arhiva electronică pusă la dispoziţie de „Arcanum"), cea mai mare parte a publicisticii sale, sperăm. Nu doar articole de opinii, ci şi cronici de spectacole sau interviuri cu actori, care completează astfel materia cărţii apărute postum, *Teatrul în dialog cu veacul* (2006, prima ediţie, reeeditare, 2024). A publicat intens începând cu 1968 în ziare de provincie, în special în Craiova, dar şi în reviste literare („Amfiteatru", „Viaţa studenţească", „Ramuri", „Teatrul", „Mozaicul"), şi a făcut-o cu acel spirit al onestităţii, echilibrului, tras uneori prin spiritul polemicii fine, graţie unei educaţii care nu îi permitea să dezechilibreze realul. Şi când scrie ceva ce nu consună cu gustul epocii noastre astăzi (noi suntem mai bătrâni decât el acum, dar el era mai matur atunci!), putem înţelege resorturile care îl făceau să vibreze cumva partizan la ceea ce el simţea ca fiind un efort de reconstrucţie a ţării. Era patriot (nu naţionalist de grotă), a scris despre oamenii epocii sale, ţărani, muncitori, fotbalişti, dar şi oameni de cultură (i-a intervievat, între alţii, pe Nichita Stănescu, Marcel Iureş, Silviu Purcărete), cu egală plăcere, căci Patrel nu vedea funcţii sociale, ci oameni cu pasiunile lor. Era dintre acele spiritte care ştiu că inteligenţa se întâlneşte în toate păturile sociale, nu doar într-o elită adesea dezabuzată, lipsită cumva de caracter. Articolele de tinereţe au ceva din încrederea unui tânăr în valorile socialiste ale ţării sale, dar Patrel era prezent la Revoluţia din 1989, când l-am întâlnit în stradă, lângă Consiliul Judeţean Dolj, surescitat, unde se rătăcise de soţie în tumultul evenimentelor din 22 decembrie. Socialismul, în care crezuse, era una, însă dictatura comuniştilor era ceva intolerabil pentru spiritul său lucid. Chiar dacă „adânca poezie a acestui proces" (*colectivizarea ţăranilor,* n.m), expresia citată din gândirea partinică a criticului Valentin Silvestru, reprezintă azi o palmă pe obrazul ţărănimii expoliate de comunism…

Aşa se face că editäm acum cea de-a zecea carte a unui autor care la plecarea sa neaşteptată părea să fi lăsat o operă subţire. Structurată în cinci capitole (dintre care unul recuperează inclusiv câteva cronici despre cărţile sale, completând astfel dosarul critic alcătuit de subsemnatul în volumul *Opera vieţii mele*, 2025), culegerea de articole reprezintă un laborator al sentimentelor unui poet care a scris, inclusiv pentru colegii săi de generaţie, *Sentimentul baricadei.* Anul acesta, când ar fi împlinit 75 de ani, se dovedeşte că acest laborator a fost productiv, conturat, chiar dacă anii senectuţii ar fi venit cu opere înţelepte, aşa cum era de tânăr acest băileştean iute la replică, tolerant, în fond, lipsit de morgă, îngăduitor cu varietatea fiinţelor cu care venea în contact.

După ce va apărea şi cea de-a unsprezecea carte restituită publicului de azi, poeziile şi piesele de teatru pentru copii, vom concluziona că festivalul înfiinţat în memoria lui îşi va fi făcut datoria. Colegii şi prietenii care i-au stat alături în viaţă, Marcel Voinea, Gheorghe Truţă, Cornel Bălosu, Ilarion Voinea, Marius Dobrin, Constantin Barbu, Mihai Firică, Nicolae Marinescu, Emil Boroghină şi alţii, sunt cei care au făcut posibile, începând cu 2016 (când a fost evocat la teatru, la 10 ani de la plecarea sa), întâlnirile sub semnul cărţilor şi personalităţii sale: un festival care îi poartă numele. În fond, pentru asta scriu oamenii – ca să se întâlnească în paginile unei prietenii care dăinuie.

*

Îl cunoşteam încă din anii `80, ca poet, şi în multe ocazii am avut discuţii şi polemici legate de literatură, de poezie în general, atât cât îi permitea timpul. Patrel era omul care imprima o turnură etică tutor discuţiilor sale intelectuale, un moralist care milita pentru meritocraţie. Prima omul şi caracterul acestuia în tot ceea ce dezbătea, cu noi sau de unul singur. Mi-amintesc de prezenţa sa neliniştită, febrilă, de la Cenaclul Ramuri condus de Marin Sorescu, unde „cronica" fervent ceea ce se citea acolo sau ne citea pamflete savuroase, cum ar fi „Trepăduşul literar", model de proză critică şi de ironie aplicată. Recentul volum îngrijit de soţia sa, Doina Pologea-Berceanu, „Pa! Ne vedem în Europa", ne dezvăluie şi vocaţia sa de prozator dotat cu fineţe de observator al epocii, ironic, fără a fi sarcastic.

Rămâne un mare regret faptul că nu am apucat să concretizăm împreună revista teatrului, pentru care am venit aici, la propunerea lui, în 2006. Am schiţat câteva bruioane şi eram nemulţumiţi, mai ales el. Revistă în teatru nu se mai făcuse de la Ioan Livescu, din 1898, aşadar era de înţeles de ce ne urneam greu. Într-o zi m-a strigat din uşa biroului unde stăteam împreună (eu ieşisem pe culoar, la vreo 7-8 metri distanţă) şi mi-a spus că pleacă în oraş. Revin, a zis. Nu a mai revenit.

Întâmplarea cea mare
nu e doar un titlu de carte, ci, uneori,
o premoniţie în care trăim cu toţii.

Festivalul de Poezie și Dramaturgie „Patrel Berceanu”
Craiova-Băilești 5-8 mai 2026

Cea de-a VII-a ediție a Festivalului de Poezie și Dramaturgie „Patrel Berceanu” s-a desfășurat pe 5 și 8 mai, la Craiova și Băilești, locul de naștere al scriitorului. Organizatori, Filiala Craiova a Uniunii Scriitorilor din România, respectiv, Primăria și Consiliul Local Băilești. Evenimentele primei zile au avut loc la Muzeul de Artă Craiova, în prezența prietenilor și a publicului care a asistat la lansarea volumului inedit, „Publicistica” (Ed. Revers, Craiova, 2026), semnat de Patrel Berceanu – ediție postumă îngrijită de Nicolae Coande, cu aportul financiar al scriitorului Constantin Barbu. Volumul cuprinde articole publicate de autor în ziare și reviste din țară, în perioada 1968-2005, dar și un album foto unde apar scriitori, oameni de cultură cu care Patrel Berceanu s-a intersectat de-a lungul vieții. Tot acum, scriitorul Petrișor Militaru, redactor-șef al revistei „Mozaicul”, a prezentat numărul 4/2026 al acesteia. Revista are în cuprins un consistent dosar dedicat edițiilor trecute ale festivalului, precum și operei lui Patrel Berceanu (coordonator, Nicolae Marinescu, director al publicației). Semnează scriitorii Nicolae Coande, Lucian Scurtu, Julien Caragea, Marius Dobrin, Nicolae Marinescu, Irina Lazăr.

Poetul Ionel Ciupureanu este laureatul din acest an al Premiului de Poezie „Patrel Berceanu”. Un juriu alcătuit din scriitorii Nicolae Coande, Mihai Firică, Constantin Barbu a decis recompensarea cu acest deja prestigios premiu a unui poet validat de critica literară. Premiații edițiilor anterioare au fost poeții Marian Drăghici, Vasile Baghiu, Julien Caragea. La câteva ediții a fost acordat și Premiul de Dramaturgie care poartă numele scriitorului unor personalități contemporane ale dramaturgiei și teatrologiei românești: Doina Papp, Ion Parhon, Ioan Cristescu.

Actorul Teatrului Național Craiova, Nicolae Vicol, a lecturat pagini din publicistica celui omagiat, una impresionantă sub aspectul diversității și profesionalismului: teatru, articole de atitudine, interviuri, sport. Teatrolog eminent, Patrel Berceanu (1951-2006) a fost unul dintre vârfurile generației sale, cronicar de teatru, dar și literar, cu rubrici de durată în reviste profesioniste din țară: „Amfiteatru”, „Viața studențească”, „Vatra”, „Ramuri”, „Mozaicul”.

Pe 8 mai, un grup de scriitori craioveni au participat la un eveniment găzduit de Consiliul Local Băilești, unde a fost evocată figura scriitorului, fiu al acestei localități despre care a scris articole elogioase în prodigioasa activitate publicistică. Un capitol al cărții recent apărute, „Băilești, o istorie *diafană”*, mărturisește în timp deplinul atașament față de locul unde a văzut lumina zilei. Orașul îi este încă dator uneia dintre personalitățile Sudului iluminist românesc. Primarul municipiului, dl. Irinel Codruț Mușuroi, a reafirmat sprijinul său pentru edițiile viitoare ale festivalului. Au participat scriitorii Nicolae Marinescu, Nicolae Coande, Alice Valeria Micu, Ana Andrei, Nicoleta Marini, Julien Caragea, Marius Ghica, Mircea Nincu, pictorița Tania Jilavu, regizorul de scenă Mircea Vărzaru, actorul Ionuț Botoroagă, care a citit articole din cartea prezentată. A fost prezent și fiul poetului, Sebastian Ionuț Berceanu (Târgu Mureș). Până în prezent, prietenii scriitorului au tipărit 10 volume din opera acestuia. Prima ediție a festivalului a avut loc în anul 2019.

Pe 19 aprilie, anul acesta, Patrel Berceanu ar fi împlinit 75 de ani.

Nicolae Coande - premiul pentru poezie al revistei „Convorbiri literare”

Nicolae Coande - Cassian Maria Spiridon

Municipiul Iași a găzduit, în perioada 21 – 23 mai 2026, cea de-a XXX-a ediție a Zilelor Revistei „Convorbiri Literare”, unul dintre cele mai importante evenimente dedicate culturii și literaturii române. Programul a inclus lansări de carte și film, simpozioane, colocvii și întâlniri cu personalități ale vieții culturale. Momentul central al manifestărilor a avut loc vineri, 22 mai, în Sala „Vasile Pogor” a Primăriei Municipiului Iași, unde au fost decernate Premiile anuale ale revistei, precum și Premiul Național „Iacob Negruzzi” pentru reviste literare și Premiul Național „Titu Maiorescu” pentru critică literară.

Premiile revistei Convorbiri literare acordate în cadrul Zilelor revistei, ediția a XXX-a, Iași, 21-23 mai 2026:

Premiul special pentru întreaga activitate literară: MARIUS ADRIAN NICOARĂ

Premiul „Nicolae Manolescu” pentru excelență în critica tânără: LUIZA NEGURĂ
Premiul pentru Debut: ALEXIA
Premiul „I.E. TOROUȚIU” pentru valorificarea moștenirii literare: CONSTANTIN PARASCAN
Premiul „AL. TZIGARA-SAMURCAȘ”: SIMION ALEXANDRU GAVRIȘ
Premiul pentru Poezie: NICOLAE COANDE, VASILE NEDELCIU
Premiul pentru Proză: DIANA DOBRIȚA BÎLEA
Premiul pentru Eseu: FLORIN CRÎȘMĂREANU
Premiul pentru Critică: DANIEL MARIȘ
Premiul Opera omnia: IOAN LASCU

Premiul Naţional „IACOB NEGRUZZI” pentru cea mai bună revistă literară: Revista NORD LITERAR, director DANA BUZURA-GAGNIUC

Premiul Naţional pentru Critică „TITU MAIORESCU”: IOAN HOLBAN

Impactul culturii române contemporane
și starea presei scrise în diaspora spaniolă

Mircea G. Florescu

Într-un context global marcat de mobilitate, distanța nu mai înseamnă doar geografie. Ea devine un spațiu de redefinire în care identitatea nu se pierde, ci se reconfigurează, iar cultura încetează să mai fie un dat și devine o alegere conștientă.

Departe de locul de origine, cultura nu dispare. Dimpotrivă, capătă o formă mai asumată, mai profund trăită. Nu se mai sprijină pe evidența cotidianului, ci pe voința de a fi păstrată, exprimată și transmisă mai departe. În diaspora, cultura nu este o moștenire pasivă, e un exercițiu continuu de apartenență. Departe de meleagurile natale, cultura nu se afirmă prin zgomot sau vizibilitate imediată, ci prin continuitate, prin acea formă discretă, dar persistentă, de prezență care se insinuează în gesturi, în limbaj și în creație.

Cultura română contemporană din diaspora nu se definește prin raportare exclusivă la trecut, ci prin capacitatea de a se reinventa într-un context nou, fără a-și pierde esența. Ea devine, în același timp, ancoră și deschidere, păstrează rădăcina, dar învață să respire într-un alt orizont.

A vorbi despre cultura română în diaspora înseamnă, de fapt, a depăși simpla idee de expresie artistică. Înseamnă a vorbi despre o formă de rezistență tăcută, despre continuitate și despre acea forță nevăzută prin care identitatea nu se pierde, ci se transformă și capătă sensuri noi.

În diaspora spaniolă, cultura română contemporană nu mai poate fi privită ca o simplă prelungire a trecutului. Ea nu funcționează ca o amintire păstrată în timp dincolo de granițe, ci este deja o realitate care se reconfigurează permanent. Între două limbi, între două culturi diferite, între istorie și adaptare, această cultură își găsește propriul ritm, propriul drum spre înainte. Ea nu se impune prin zgomot ci se construiește în timp, prin implicarea constantă a celor care aleg să o susțină.

În ultimele trei decenii, mediul asociativ românesc din Spania s-a afirmat ca un suport vital al culturii comunității, devenind un pilon de coeziune și continuitate. Asociațiile culturale, grupurile literare, organizațiile civice și inițiativele independente au creat o rețea activă și dinamică, în care identitatea culturală nu este doar păstrată, ci și reinterpretată. Însă aceste organizații nu funcționează izolat. Dimpotrivă, ele colaborează frecvent, construind împreună proiecte de amploare care aduc în prim-plan literatura, artele vizuale, muzica, teatrul și dialogul intercultural.

În cadrul acestor inițiative se organizează festivaluri, cenacluri literare, lansări de carte, expoziții de pictură și fotografie, expoziții de costume populare, spectacole artistice, recitaluri, tabere și ateliere pentru copii și tineri, conferințe și dezbateri dedicate limbii și culturii române. Departe de a fi simple evenimente ocazionale, aceste întâlniri devin spații de dialog și reflecție, în care cultura română își găsește locul ei într-un context european divers.

Un exemplu relevant în acest sens este **Festivalul CulturRO**, un eveniment cultural organizat de Asociația Romanați care reunește anual în Spania scriitori, artiști plastici, muzicieni și oameni de cultură din diaspora românească. Acest festival nu este doar o platformă de prezentare artistică, ci și un spațiu de întâlnire între generații și diferite forme de expresie culturală. Prin manifestările care au loc cu această ocazie, se creează un cadru în care cultura română din diaspora își afirmă vitalitatea și diversitatea.

Un alt aspect important al vieții culturale românești din Spania îl reprezintă concursurile de creație literară și artistică organizate de mediul asociativ. Aceste competiții oferă oportunitatea de afirmare pentru autori debutanți, dar și pentru tineri talentați care descoperă limba română ca instrument de expresie artistică. Prin astfel de inițiative, cultura devine un cadru deschis participării și dialogului, în care fiecare generație își poate găsi propria voce.

Tot în acest spirit al continuității și al dezvoltării culturale se înscrie și noul centru **CulturRO al Asociației Romanați, din Nava, Asturias**. Acest proiect reprezintă o inițiativă importantă pentru consolidarea activităților culturale românești pe meleaguri iberice. Centrul își propune să devină un loc dedicat creației, dialogului și formării artistice, unde vor fi organizate tabere de creație literară și artistică atât pentru adulți, cât și pentru tineri și copii, un loc de întâlnire pentru diverse proiecte culturale. Pe data de 15 martie, la acest sediu s-a inaugurat un nou proiect numit Nava Artiștilor, care își ridică ancora ca deschizător de drumuri către primul cenaclu literar-artistic al diasporei

interculturale. Un țărm al întâlnirii pentru artiști români și spanioli, alături de copii și tineri, un spațiu de dialog cultural hispano-român sub același orizont unde creația navighează liber dincolo de granițe.

În același cadru se desfășoară și activitatea **Centrului Cultural La Tierra Tracia, în zona de sud a Spaniei**, tot sub inițiativa Asociației Romanați, un centru care are deja o traiectorie de-a lungul timpului, unde au loc, în mod constant, diverse manifestări culturale.

Astfel de inițiative oferă nu doar oportunități de dezvoltare culturală, ci și posibilitatea de a construi punți între generații, între artiști și public, între tradiție și formele contemporane de expresie.

Un lucru adesea trecut cu vederea este rolul culturii în echilibrul emoțional și social al comunității. Pentru mulți români din diaspora, participarea la evenimente culturale nu înseamnă doar consum artistic, ci și reconectare, apartenență și echilibru. Cultura devine, astfel, un factor de coeziune socială, contribuind la construirea unor comunități mai solide și mai implicate.

Un alt fenomen relevant este profesionalizarea treptată a actului cultural în diaspora. Dacă în trecut multe inițiative aveau un caracter spontan sau voluntar, astăzi se observă o creștere a nivelului de organizare, a calității proiectelor și a standardelor editoriale. Acest proces contribuie la creșterea credibilității culturii române în spațiul iberic și cel european și la integrarea acesteia în circuite culturale mai largi.

Un rol esențial în susținerea și reflectarea acestei dinamici culturale îl are presa românească din diaspora. În absența unor instituții culturale tradiționale, presa devine un cadru prezent și indispensabil, în care comunitatea își documentează evoluția, își reafirmă identitatea și susține continuitatea creației și a limbii române, chiar departe de locurile de origine.

Un exemplu relevant este ziarul **Români în Andalucia – Frați de grai, frați de trai**, publicație care apare lunar atât în format tipărit — fiind singurul ziar românesc de acest tip din Spania — cât și în format online. Recent s-au împlinit cinci ani de la demararea acestui proiect care a consolidat și mai mult legătura comunității cu propria cultură. De-a lungul anilor, această publicație a devenit mai mult decât o sursă de informare, fiind de fapt o cronică a vieții comunității românești din diaspora. În paginile sale se regăsesc informații de interes, reportaje despre evenimente culturale, interviuri cu artiști, scriitori și oameni de cultură, prezentări de inițiative asociative și reflecții asupra identității românești într-un context internațional.

Alături de această publicație, revistele culturale joacă un rol fundamental în dezvoltarea dialogului intelectual și artistic. Reviste precum **Cuvânt Românesc, Kryton sau Spania Literară** reprezintă platforme editoriale dedicate creației literare, criticii culturale și reflecției asupra fenomenului cultural românesc din diaspora. În paginile acestor reviste publică autori din diferite generații, iar textele lor contribuie la consolidarea unei scene literare active și diverse.

Aceste publicații funcționează dincolo de simplul act de publicare, ca veritabile instrumente de afirmare și promovare. Ele funcționează ca adevărate laboratoare culturale, în care ideile circulă, se întâlnesc și se dezvoltă. Prin poezie, proză, eseu, traduceri și studii critice, ele oferă un cadru în care literatura română continuă să evolueze și să se adapteze realităților diasporei.

Impactul acestor activități nu poate fi evaluat doar prin numărul de participanți sau prin dimensiunea evenimentelor. El se manifestă într-un mod mai subtil, dar profund, în faptul că limba română continuă să fie scrisă, citită și trăită departe de locul de origine; în faptul că tinerii și copiii descoperă literatura și arta ca forme de identitate; în faptul că artiștii și scriitorii din diaspora își găsesc un loc de exprimare și de recunoaștere.

Un alt element esențial îl reprezintă interculturalitatea. Cultura română din diaspora nu trăiește izolată. Ea se intersectează constant cu mediul spaniol și european, generând dialog, schimburi de idei și forme hibride de expresie. Această interacțiune oferă artiștilor și scriitorilor români oportunitatea de a explora noi perspective, de a experimenta și de a-și afirma identitatea într-un context mai larg.

În acest cadru, cultura română din diaspora nu mai poate fi redusă la nostalgie sau la simpla conservare a trecutului. Ea devine un spațiu adecvat pentru creație și dialog intercultural, în care proiectele comune, traducerile și colaborările artistice facilitează întâlnirea directă cu medii culturale diverse, generând forme inovatoare de expresie și deschizând orizonturi noi atât pentru comunitate, cât și pentru publicul larg.

Presa, mediul asociativ și inițiativele culturale se completează reciproc, funcționând ca forțe interdependente care susțin și dau consistență aceleiași construcții. Cultura creează conținut și sens, presa îl documentează și îl face vizibil, iar asociațiile și organizațiile creează contextul în care oamenii se pot întâlni și pot colabora. Împreună, aceste elemente construiesc o hartă complexă a identității românești în diaspora.

Starea presei scrise în diaspora reflectă provocările specifice ale vremurilor contemporane: trecerea la formatul digital, menținerea cititorilor fideli, adaptarea formatelor tipărite la nevoile publicului și consolidarea finanțării prin sponsorizări. În ciuda acestor provocări, publicațiile tipărite precum ziarul Români în Andalucia și revistele culturale rămân vitale, fiind nu doar un suport informativ, ci un element care conferă vizibilitate culturii și legitimate proiectelor artistice.

Desigur, această activitate a presei nu este lipsită de provocări. Resursele financiare sunt adesea limitate, susținerea instituțională este uneori insuficientă, iar mediul digital dominat de rapiditate și consum imediat pune presiune asupra proiectelor editoriale și culturale. Cu toate acestea, multe dintre aceste inițiative continuă să existe datorită dedicării și pasiunii celor implicați chiar și în mod voluntar.

În spatele fiecărui festival, al fiecărei reviste, al fiecărui ziar sau proiect se află oameni care cred în importanța continuității culturale. Aici nu este vorba doar despre organizare sau administrare, ci despre responsabilitatea de a păstra vie o limbă, o tradiție și o formă de manifestare care definesc identitatea unei comunități, identitatea unui neam.

Astfel, cultura română contemporană din diaspora spaniolă nu este o relicvă a trecutului, ci o formă de devenire. Ea se scrie în cărți, se rostește pe scene, se regăsește în paginile revistelor și ale ziarelor, se transmite prin proiecte educaționale și prin inițiative artistice.

Adevărata forță și valoare a culturii române din diaspora spaniolă nu stă în amploarea sau vizibilitatea ei imediată, ci în capacitatea de a înainta și de a se regenera în mod constant. Pentru că, în fond, cultura nu este doar ceea ce moștenim, e ceea ce alegem, zi de zi, să păstrăm, să cultivăm și să transmitem mai departe.

Presa scrisă rămâne în acest tablou al diasporei un reper de echilibru și continuitate. În paginile sale, identitatea se oglindește, creativitatea se manifestă, iar legăturile între generații și culturi se consolidează.

În fiecare articol, reportaj sau recenzie pulsează viața unei comunități care nu se mulțumește să fie doar martor al propriei culturi, ci se implică activ în a o modela și a o transmite mai departe. Presa scrisă devine astfel o carte deschisă către trecut, prezent și viitor, dovadă că spiritul românesc continuă să trăiască și să inspire, oriunde ar fi.

Conferințele Tribuna Internațional,
19 - 23 martie 2026, Cluj Napoca

DIPLOMAŢIA PARLAMENTARĂ ÎN CADRUL ORGANIZAŢIILOR PARLAMENTARE INTERNAŢIONALE

Titi SULTAN
Specialist in drept constituțional și parlamentar

PARTEA II

2.2.Parlamentul European

Parlamentul European este o instituție comunitară a Uniunii Europene aflată intr-o continuă transformare, atât internă cât și sub aspectul competențelor, constituind organismul parlamentar al Uniunii Europene, fiind compus inițial din 142 membri din cele 6 țări membre fondatoare ale C.E.E. În prezent, ca urmare a extinderii Comunităţilor Europene, el numără 750 parlamentari aleşi pe termen de 5 ani din cele 27 de state membre. Cu începere din iunie 1979, parlamentarii europeni sunt aleşi prin sufragiu universal, anterior reformei din 1979 ei erau desemnaţi de către parlamentele naţionale.

Principalele atribuţii ale Parlamentului European sunt participarea activă la elaborarea legislației europene care are un impact asupra vieții cotidiene a 500 de milioane de cetățeni; legislația privind protecția mediului, agricultura, drepturile consumatorilor, egalitatea de șanse, transportul, libera circulație a lucrătorilor, capitalurilor, mărfurilor și serviciilor etc, legiferarea bugetului comunităţilor după stabilirea acestuia de comun acord cu Consiliul Comunităţilor Europene, exercitarea unui control general asupra activităţii instituţiilor comunitare şi impulsionarea activităţilor politice.

Parlamentul European este condus de un birou; el are 23 de comisii permanente specializate și 2 subcomisii fiecare ocupându-se de un anumit domeniu politic. În afară de acestea, în cadrul său pot fi create comisii temporare şi comisii de anchetă, cum ar fi, de pildă, Comisia pentru droguri, Comisia împotriva răspândirii fascismului şi rasismului sau Comisia pentru excedente agricole. Comisiile examinează propunerile legislative, iar deputații și grupurile politice pot propune modificarea sau respingerea unui act legislativ. În cadrul Parlamentului European, pentru legislatura 2014-2019 (România având in compunere 32 de parlamentari) acționează un număr de 8 grupuri politice, dintre care cele mai importante sunt grupul socialist, grupul democrat-creştin (PPE), grupul liberal, democrat şi reformator și grupul alianței liberalilor și democraților pentru Europa (ALDE). Parlamentul European se reuneşte o dată pe lună, timp de o săptămână, la Strasbourg, iar comisiile se reunesc la Bruxelles, în medie 2-3 zile pe lună.

Ședintele plenare au ca scop adoptarea legislației, deputații reunindu-se in plen pentru votul final pe marginea legislației și a amendamentelor propuse.

Începând din 10 noiembrie 1990 s-a inițiat un dialog instituţionalizat româno-comunitar, care s-a finalizat prin procesul de negociere a acordului româno-european de asociere, în cadrul căruia s-a stabilit, printre altele, şi crearea unei comisii interparlamentare.

În prezent, între România şi ţările Comunităţii este în vigoare Acordul European de asociere sau **"Acordul Europa",** semnat la 1 februarie 1993. În 1993, Reuniunea de la Copenhaga a stabilit că toate ţările care au încheiat asemenea acorduri de tipul respectiv, pot deveni - în perspectivă - membre ale Uniunii Europene. Reuniunea de la Luxemburg, din luna decembrie 1997, a hotărât lansarea procesului de aderare pentru toate cele 10 state din Europa de Răsărit, deşi în ce priveşte negocierile practice de aderare, a fost menţinută propunerea făcută de Comisie în iulie 1997 în cunoscutul document **"Agenda 2000"**, ca negocierile să se desfăşoare în primul rând cu un grup limitat de state: Polonia, Ungaria, Croaţia, Slovenia, Estonia şi Cipru.

La 22 iunie 1995 România a depus împreună cu cererea oficială de aderare la Uniunea Europeană şi Strategia naţională de Pregătire a Aderării României la Uniunea Europeană.

Hotărârea Consiliului European, desfăşurat între 10 şi 11 septembrie la Helsinki, privind începerea negocierilor de aderare cu încă şase state candidate printre care şi România – a fost primită cu deosebită satisfacţie de opinia publică din ţara noastră, fiind considerată un eveniment cu reale semnificaţii pe planul evoluţiilor economice şi politice.

Integrarea României în Uniunea Europeană a constitutit neindoielnic o importantă problemă de interes naţional de care a depins şi depinde într-o măsură însemnată dezvoltarea economică a ţării, edificarea ordinii de drept şi antrenarea tot mai puternică a ţării noastre în circuitul politic internaţional.

În decembrie 2004 ţara noastră a încheiat negocierile de aderare la Uniunea Europeană. Pe această bază, Consiliul European din 16-17 decembrie 2004, care a avut loc la Bruxelles, a reconfirmat data de 1 ianuarie 2007 ca dată a aderării efective a României la U.E.

La 25 aprilie 2005, România a semnat la Luxemburg, alături de Bulgaria și de reprezentanții celor 25 de state membre Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană. Semnarea Tratatului a fost precedată de obținerea avizului conform al Parlamentului European, acordat la 13 aprilie 2005, cu majoritatea absolută a voturilor parlamentarilor europeni.

Trebuie subliniat faptul că imediat după semnarea Tratatului de Aderare, România a început să participe ca observator la activitățile Uniunii, fiind asociatăla lucrările tuturor instituţiilor comunitare, la nivel politic şi tehnic (Consiliul şi formaţiunile sale sectoriale, grupurile de lucru ale Consiliului, precum reuniunile Consiliului European). Totodată, cei 35 de parlamentari români şi-au început la 26 septembrie 2005 activitatea ca observatori la Parlamentul European. Președinta actuală a Parlamentului European este **Roberta Metsola** (PPE, Malta), reală în iulie 2024 pentru un nou mandat de doi ani și jumătate, până în ianuarie 2027. Ea a preluat prima dată funcția la 18 ianuarie 2022, fiind a treia femeie din istorie care conduce această instituție.

Instituție-cheie a democrației, Parlamentul European asigură, pe baza alegerilor, fundamentul direct al regimurilor democratice și indeplinește astfel o funcție de legitimare, ca depozitar al legitimității democratice, dar ia și decizii cu privire la acordurile internaționale și cu privire la extinderea Uniunii Europene.

Ales prin vot universal incepand din 1979, Parlamentul European reechilibreaza sistemul comunitar, fără a dispune însă de puteri depline, asemenea parlamentelor naționale.

O dată cu consolidarea rolului Parlamentului European prin atribuirea unei veritabile puteri de codecizie, acesta a devenit o țintă a grupurilor de interese prin desfășurarea unei palete largi de presiuni care vizează influențarea din exterior a actelor parlamentare.

Parlamentul European are 27 de birouri de informare și 6 antene regionale in statele membre ale Uniunii Europene, rolul său fiind de a informa cetățenii despre activitățile Parlamentului European și de a comunica rolul și misiunea acestuia, in România Biroul de Informare funcționând in București incepând cu luna ianuarie 2006.

În ceea ce privește atribuția în domeniul relațiilor externe, este consacrată obligativitatea informării Parlamentului European în legătură cu acordurile internaționale și prin urmare, Parlamentul se manifestă prin organizarea de dezbateri plenare care au loc înainte de începerea negocierilor. Totodată, înainte de semnarea acordurilor, un reprezentant al Consiliului prezintă în fața membrilor Parlamentului rezultatele negocierilor.

În actuala etapă a relaţiilor internaţionale, diplomaţia parlamentară trebuie considerată şi ea ca un element deosebit de activ în promovarea apropierii dintre România şi Uniunea Europeană, a unei mai bune cunoaşteri şi înţelegeri reciproce, facilitând procedura de aderare şi permiţând ţării noastre să pătrundă ***"cu un ceas mai devreme"*** în sistemul comunitar. Numeroasele contacte care au avut loc pe linie parlamentară, cuvântările rostite de personalităţi precum Jacques Chirac, Jacques Santer, Klaus Kinkel, Tony Blair, Arpad Gontz, Jean Spauts, Russel Johnston, activitatea laborioasă desfăşurată de grupurile parlamentare de prietenie, au avut un impact neîndoielnic, contribuind la o mai bună înţelegere a problemelor actuale ale României, a dorinţei sale de a lua parte la procesul integrării, dar, totodată, şi a dificultăţilor care încă mai persistă şi care trebuie depăşite.

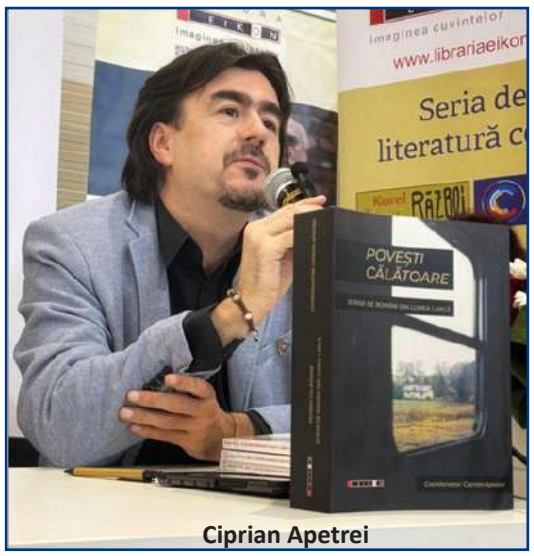
Prin Parlamntul European, Uniunea Europeană devine un jucător important in multe domenii de politica externă, de la negocierile cu Iranul in vederea reducerii cantităților de material nucleare pe care le produce aceasta țară până la combaterea incălzirii globale. Politica sa externă și de securitate comună, menită să contribuie la soluționarea conflictelor și la promovarea unui climat de intelegere la nivel internațional, este intemeiată pe diplomație și sustinută de factori precum comerțul, asistența, securitatea și apararaea, care indeplinesc un rol complementar.

Criza politică din Ucraina și instabilitatea din Orientul Mijlociu au arătat cu claritate cât de important este ca Uniunea Europeana să fie unită pe plan extern. Din aceste motive Uniunea Europeană, prin instituțiile sale, urmărește să își consolideze politica externă. Intr-adevăr, țările Uniunii Europene au mult mai multă autoritate și competență dacă acționeaza impreună, decât dacă și-ar urmări fiecare propriile politici.

Pentru Uniunea Europeană, a fi un actor mai puternic pe plan mondial inseamnă a fi in masură să răspundă in mod eficient provocărilor globale, să promoveze valorile Uniunii Europene și să contribuie la pacea și prosperitatea mondială.

Între plecare și regăsire:

cum descrie literatura română experiența emigrării

Ciprian Apetrei

Ciprian Apetrei, profesor de filosofie și de limba română ca limbă străină, scriitor și jurnalist, specializat pe problematica românilor de pretutindeni.

A publicat cărțile **Cel de la geam** (Eikon, 2020), **Aici și acolo. Filografii** (Eikon, 2022), **Ai găsit ce căutăm cu toții? Filografii** (Eikon, 2023), **Liberi dall'invisibilita**, (Le Fate, Ragusa, Italia, 2025) și coordonează antologia în patru volume **Povești călătoare**, scrise de români din lumea largă (Eikon 2025), care vorbesc despre identitatea celui care locuiește de un timp semnificativ în străinătate, fără să își uite țara.

O parte dintre cărți sunt traduse în franceză și italiană și au fost prezentate comunităților românești din Franța, Italia, Danemarca, Spania, Insulele Canare, Belgia, Anglia, Germania, Țările de jos, Grecia, de asemenea în Republica Moldova și România.

Doctorand în Litere al Universității din București cu o teză despre **„Identitatea celui cu mai multe identități, reflectată în literatura Diasporei"**. A absolvit un Masterat de Filosofie și practici al Universității din Tours, Franța și are o Licență în filosofie moral-politică la Universitatea din București.

Este membru al AJRP (Asociația jurnaliștilor români de pretutindeni) și al UZPR (Uniunea jurnaliștilor profesioniști din România).

În ultimele trei decenii, milioane de români au plecat din țară în căutarea unei vieți mai bune. Unii au rămas definitiv în străinătate, alții s-au întors, iar mulți continuă să trăiască între două lumi: cea a locului natal și cea a spațiului adoptiv. Migrația românească postcomunistă nu a produs doar schimbări economice și sociale, ci și o transformare profundă a modului în care oamenii își înțeleg identitatea și apartenența.

Aceste transformări apar din ce în ce mai frecvent și în literatura contemporană. Romanele scrise de autori români din diaspora nu vorbesc doar despre plecare sau adaptare practică, ci despre singurătate, dezrădăcinare și reconstrucție identitară.

Literatura devine astfel o arhivă emoțională a migrației românești contemporane.

Un mod interesant de a înțelege aceste experiențe este modelul **„U-curve"** al șocului cultural, formulat de antropologul **Kalervo Oberg** și dezvoltat ulterior de **John și Jeanne Gullahorn**. Modelul descrie adaptarea la un nou spațiu cultural prin patru etape: entuziasmul inițial, criza culturală, recuperarea și adaptarea. Deși provine din psihologie și studii interculturale, modelul poate fi aplicat surprinzător de bine și literaturii.

Romanele **Cameliei Morda Baciu, Sabinei Yamamoto și ale lui Bogdan Perțache** surprind clar aceste etape. Dincolo de diferențele dintre Italia, Japonia sau Canada, personajele lor traversează aceleași tensiuni: fascinația plecării, sentimentul marginalizării, reconstrucția treptată a echilibrului interior și apariția unei identități hibride, aflate între mai multe spații culturale.

Fascinația plecării

Prima etapă a modelului este ***honeymoon*** (luna de miere culturală) — perioada în care noul spațiu cultural este perceput prin filtrul entuziasmului și al idealizării. Emigrarea apare ca promisiune a libertății și a unui nou început.

În ***De ce eu?***, **Camelia Morda Baciu** descrie Italia ca pe un spațiu al speranței și al reconfigurării vieții. La început, diferențele culturale sunt percepute pozitiv, iar spațiul adoptiv pare să ofere oportunități imposibil de găsit în România.

În ***Nu mai e nimeni acasă*****, Sabina Yamamoto** construiește fascinația Japoniei prin diferență culturală și alteritate. Spațiul japonez apare inițial exotic și fascinant, iar personajul este atras de o lume radical diferită de cea românească.

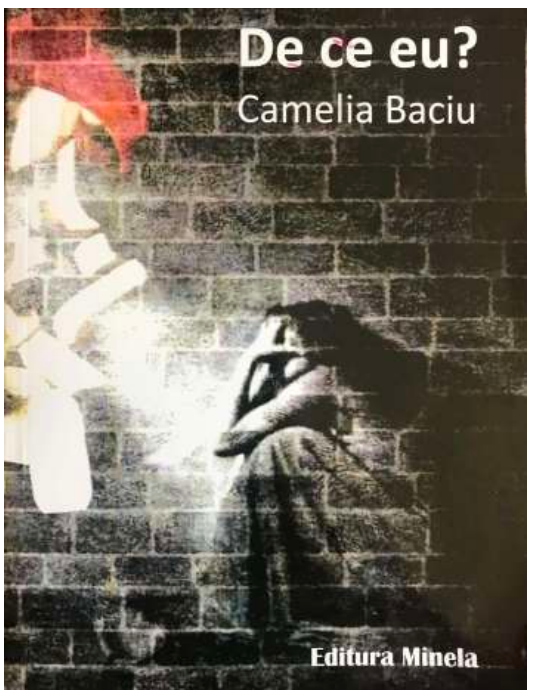

În ***Visul canadian*****, Bogdan Perțache** surprinde foarte bine imaginarul emigrării către Occident. Canada devine simbolul stabilității sociale și al succesului economic. Plecarea este proiectată ca ieșire din precaritate și ca posibilitate a unei vieți mai bune.

În toate cele trei romane, spațiul adoptiv este construit inițial prin speranțe și proiecții. Migrația apare mai întâi ca promisiune.

Criza culturală

După perioada de entuziasm apare etapa cea mai dificilă: criza culturală. În acest moment, diferențele culturale nu mai sunt fascinante, ci destabilizatoare. Apar dificultățile lingvistice, sentimentul marginalizării și pierderea reperelor identitare. Emigrantul descoperă că noul spațiu nu este doar promisiunea libertății, ci și locul unei confruntări dure cu precaritatea, singurătatea și nevoia de adaptare.

În ***De ce eu?*****, Camelia Morda Baciu** descrie foarte

direct experiența degradării sociale. Unul dintre cele mai puternice momente ale romanului apare atunci când personajul afirmă: ***„Din «doamna de birou» care fusesem înainte, devenisem femeia de serviciu.”*** Diferența dintre identitatea anterioară și noua realitate produce o ruptură profundă. Migrația nu mai înseamnă ascensiune, ci precaritate și insecuritate. Personajul traversează experiența umilitoare a pierderii statutului social și a imposibilității de a transfera în noua societate competențele și identitatea construite în România. Italia promisă se transformă într-un spațiu al muncii invizibile, al oboselii și al alienării cotidiene.

În același roman apare și sentimentul destrămării apartenenței: ***„Nu mai aparțineam niciunui loc.”*** Emigrantul nu se mai simte complet integrat nici în țara adoptivă, dar nici relația cu spațiul originar nu mai poate rămâne aceeași. Această ruptură identitară este una dintre temele centrale ale literaturii diasporice contemporane. Personajul nu pierde doar o țară, ci și certitudinea unei identități stabile.

La **Bogdan Perțache**, criza culturală este construită

prin contrastul dintre imaginarul emigrării și realitatea concretă a vieții canadiene. Unul dintre cele mai sugestive momente este acela în care personajul, artist plastic, ajunge să lucreze în salubritate, foarte departe de imaginea succesului occidental pe care o proiectase înaintea plecării. Într-o scenă simbolică, un coleg jamaican îl întreabă ce mai face, iar răspunsul său — ***„I'm living the dream”*** — concentrează întreaga ironie amară a experienței migratorii. Formula, aparent optimistă, ascunde de fapt sentimentul eșecului și al dezrădăcinării. **„Visul canadian”** se dovedește incompatibil cu recunoașterea profesională și artistică pe care personajul o căutase. Canada devine astfel spațiul unei tensiuni permanente între supraviețuire și identitate.

Ruptura este una simbolică. Artistul pleacă spre Canada imaginându-și Occidentul ca spațiu al afirmării personale și al libertății creative, însă realitatea migrației îl obligă să accepte munci aflate foarte departe de propriul statut cultural. Literatura migrației surprinde frecvent această degradare a identității profesionale: diplomele, experiența și capitalul simbolic acumulate în țara de origine își pierd valoarea în spațiul adoptiv. Personajul continuă să viseze la recunoaștere artistică, dar existența cotidiană este dominată de nevoia supraviețuirii materiale. Tocmai această tensiune dintre aspirație și realitate produce una dintre cele mai puternice forme ale șocului cultural.

Sabina Yamamoto explorează în profunzime identitatea fragmentată. În **Nu mai e nimeni acasă**, experiența emigrării este analizată prin conceptul japonez *„hafu”*, termen utilizat pentru copiii proveniți din familii mixte. Cuvântul derivă din englezescul *„half”* și are adesea o nuanță peiorativă: *„doar pe jumătate japonez”*. Personajul refuză însă această logică a identității incomplete și își apără copiii afirmând că ei nu sunt *„pe jumătate”*, ci *„double”* — și

japonezi, și români.

Conceptul devine o metaforă puternică pentru identitatea emigrantului contemporan. Migrația ridică permanent întrebarea dacă noua cultură înlocuiește identitatea anterioară sau dacă aceasta poate coexista cu apartenența originară. Romanul explorează toate aceste posibilități prin experiența unei femei care încearcă să fugă de trauma copilăriei românești și să găsească stabilitate într-o Japonie idealizată.

Prima imagine a Japoniei este aceea a unei lumi ordonate și calme, radical diferite de universul cenușiu al blocurilor comuniste și al violenței familiale. Familia japoneză a surorii pare să ofere exact ceea ce lipsea în România: liniște, politețe, siguranță și echilibru afectiv. Japonia devine astfel un spațiu proiectat imaginar ca alternativă salvatoare. Mulți emigranți construiesc această imagine idealizată a Occidentului sau a spațiului adoptiv: un teritoriu unde problemele trecutului dispar și unde identitatea poate fi reconstruită de la zero.

Criza apare după căsătorie, când personajul descoperă că integrarea presupune renunțarea la sine. Noua familie tradițională îi cere să devină japoneză, să accepte supunerea și regulile unei structuri familiale rigide. Hafu trebuie să își uite trecutul și să fie recunoscătoare că a fost acceptată. Romanul surprinde foarte bine tensiunea dintre dorința de apartenență și imposibilitatea anulării identității anterioare. Divorțul și ruptura de familia japoneză marchează momentul în care personajul înțelege că adaptarea nu poate funcționa prin ștergerea propriei istorii.

În toate cele trei romane, emigrantul descoperă că adaptarea nu înseamnă doar integrare practică, ci și renegocierea propriei identități. Spațiul adoptiv cere permanent transformare: schimbarea limbii, a gesturilor sociale, a relației cu trecutul și chiar a modului în care individul se percepe pe sine. Experiența migrației devine astfel o confruntare permanentă între integrare și conservarea propriei identități.

Criza culturală reprezintă momentul în care imaginarul emigrării se prăbușește în contact cu realitatea. Fascinația inițială este înlocuită de confruntarea cu precaritatea, diferența culturală și fragilitatea apartenenței. Tocmai această etapă produce însă și începutul reconstrucției identitare, obligând personajele să renegocieze relația dintre trecut, prezent și noul spațiu cultural.

Recuperarea echilibrului

Modelul **„U-curve”** nu se oprește însă la criză. Urmează etapa recuperării, în care individul începe să dezvolte strategii de integrare și să își reconstruiască echilibrul interior.

În literatura diasporei, această etapă este frecvent legată de memorie, familie și comunitate. Personajele încep să înțeleagă mai bine spațiul adoptiv și să își renegocieze relația cu noua cultură.

La **Camelia Morda Baciu**, recuperarea apare prin apropierea de familie și prin reinterpretarea experienței migratorii. Suferința nu dispare, dar începe să fie integrată într-o nouă înțelegere a propriei vieți.

Sabina Yamamoto descrie diminuarea sentimentului de alienare și construirea unei identități intermediare. Personajele sale nu renunță la identitatea anterioară, dar încep să accepte că experiența migrației le-a transformat profund.

La **Bogdan Perțache**, recuperarea este legată de dezvoltarea unor mecanisme practice și afective de integrare. Personajele încep să distingă între mitologia emigrării și realitatea concretă a vieții cotidiene.

Această etapă marchează trecerea de la reacția emoțională la reconstrucția identitară.

Identitatea hibridă

Ultima etapă a modelului este adaptarea. Aceasta nu înseamnă integrare completă sau dispariția diferențelor culturale, ci stabilizarea relației cu noul spațiu.

În literatura diasporei, adaptarea produce frecvent identități hibride. Personajele nu mai aparțin exclusiv nici spațiului originar, nici celui adoptiv. Ele trăiesc într-un spațiu intermediar, între mai multe culturi și forme de apartenență.

Teoreticianul **Homi Bhabha** numește acest spațiu ***third space*** — un loc simbolic al negocierii culturale, unde identitatea este permanent reconfigurată prin contact intercultural.

În romanele analizate, adaptarea nu elimină ruptura identitară produsă de migrație. La **Camelia Morda Baciu** apare o reconciliere parțială cu experiența emigrării și o stabilizare afectivă. La **Sabina Yamamoto**, identitatea hibridă este asumată ca formă de existență între mai multe lumi culturale. La **Bogdan Perțache**, experiența migratorie este integrată treptat în propria identitate.

Sociologul **Stuart Hall** explică acest fenomen atunci când afirmă că identitatea culturală nu este fixă, ci un proces continuu de devenire și negociere.

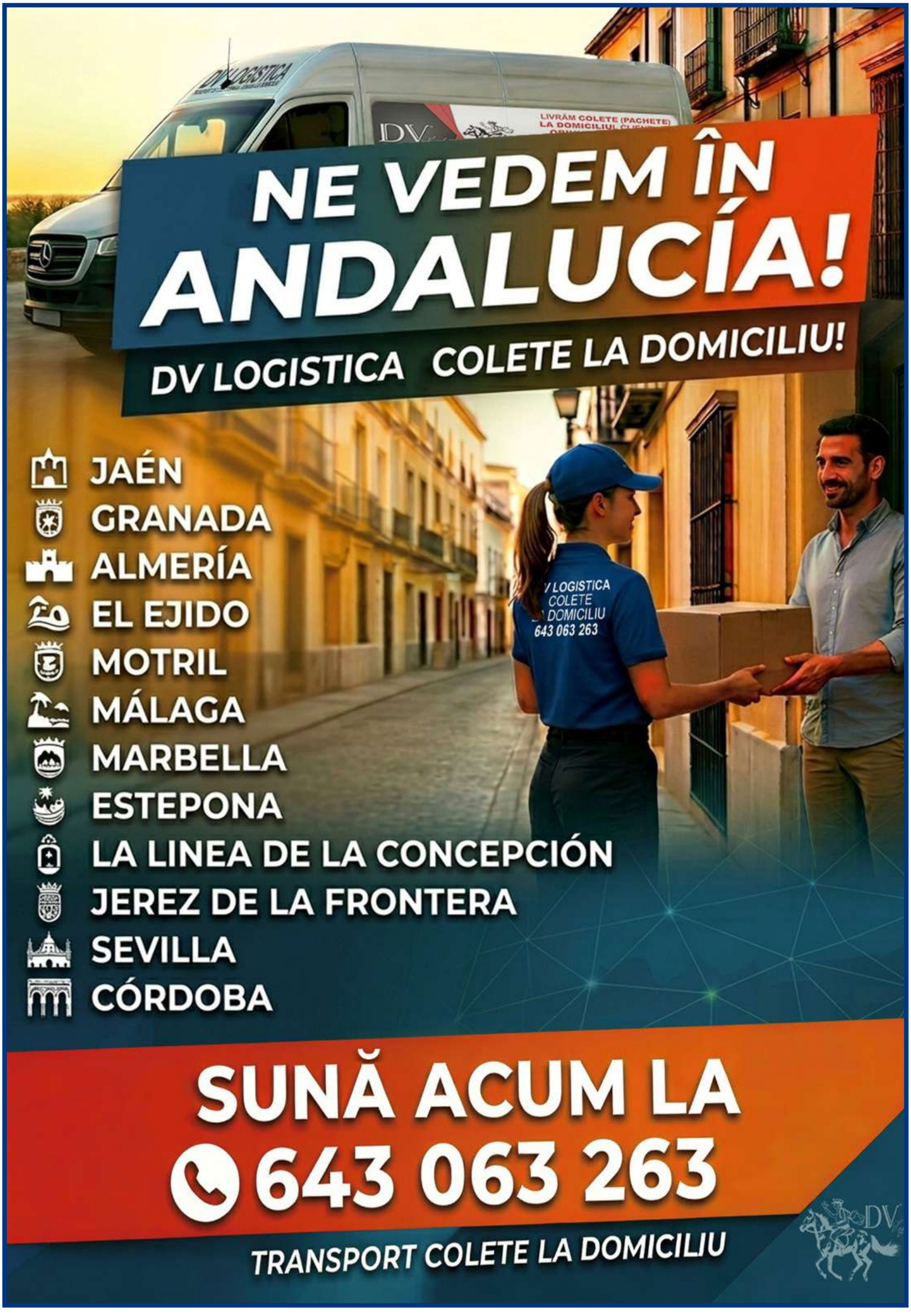
Literatura ca spațiu al experienței diasporice

Romanele Cameliei Morda Baciu, Sabinei Yamamoto și ale lui Bogdan Perțache arată că migrația nu poate fi redusă la statistici economice sau la discursuri despre succes și integrare. În spatele cifrelor există experiențe complexe de fragilitate, alienare și reconstrucție identitară.

În același timp, aceste texte evită atât idealizarea emigrării, cât și dramatizarea excesivă. Ele surprind mai ales ambivalența experienței diasporice: libertatea și singurătatea, mobilitatea și pierderea, integrarea și nostalgia.

Poate tocmai aici se află una dintre cele mai importante funcții ale literaturii diasporei contemporane. Ea oferă limbaj pentru experiențe greu de exprimat și transformă fragilitatea individuală într-o formă de înțelegere colectivă.

În aceste romane, plecarea nu înseamnă doar schimbarea unei țări, ci transformarea lentă a felului în care oamenii își înțeleg identitatea, memoria și ideea de acasă.

DV LOGISTICA
LIVRÁM COLETE (PACHETE)
LA DOMICILIUL
NE VEDEM ÎN
ANDALUCÍA!
DV LOGISTICA COLETE LA DOMICILIU!
JAÉN
GRANADA
ALMERÍA
EL EJIDO
MOTRIL
MÁLAGA
MARBELLA
ESTEPONA
LA LINEA DE LA CONCEPCIÓN
JEREZ DE LA FRONTERA
SEVILLA
CÓRDOBA
LOGISTICA
COLETE
DOMICILIU
643 063 263
SUNĂ ACUM LA
643 063 263
TRANSPORT COLETE LA DOMICILIU